

แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายสุรศักดิ์ สุวรรณอิน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**A Guideline of the Sufficiency Economy Philosophy for Reinforcing the
Community Empowerment of the People in Ayutthaya Province:
A Case Study of Ban Luang Community, Sena District,
Ayutthaya Province**

Mr. Surasuk Suwanin

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

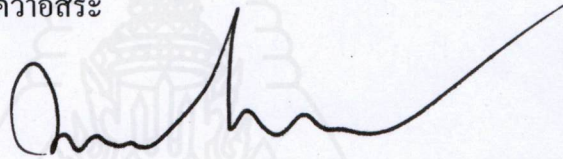
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชน
เข้มแข็งของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษา
ชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ชื่อและนามสกุล นายสุรศักดิ์ สุวรรณอิน
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

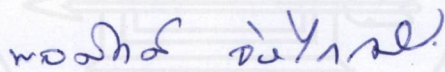
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พลศักดิ์ จิรไกรศิริ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปฤณ นิยมไทย)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ **แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง**
ของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้ศึกษา นายสุรศักดิ์ สุวรรณอิน **รหัสนักศึกษา** 2568001032 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) ศึกษาถึงสภาพของปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (3) เสนอแนวทางและข้อเสนอแนะแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยทางเอกสารและเครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในชุมชนเกิดการรวมตัวกันในการพัฒนาแก้ไขปัญหา รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ อย่างยั่งยืน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งทางของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นขาดความสามัคคีในการพัฒนาท้องถิ่นและยังไม่มีความรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง จึงนำไปปฏิบัติอย่างไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง (3) แนวทางและข้อเสนอแนะทางแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลากหลายอาชีพ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Independent Study title: A Guideline of the Sufficiency Economy Philosophy for Reinforcing the Community Empowerment of the People in Ayutthaya Province: A Case Study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province

Author: Mr. Surasuk Suwanin; **ID:** 2568001032; **Degree:** Master of Political Science; **Independent Study advisor:** Dr. Thirapat Serirangsan, Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this study are (1) to study a guideline of the sufficiency economy philosophy for reinforcing the community empowerment of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province; (2) to study the problem and obstacle conditions in reinforcing the community empowerment of the people in accordance with the sufficiency economy philosophy of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province; and (3) to propose the guideline and suggestion on a guideline of the sufficiency economy philosophy for reinforcing the community empowerment of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province.

This research is a qualitative research emphasizing on documentary research. Interview and descriptive data analysis are applied as the research instruments.

The findings of the research indicated are as follows: (1) according to a guideline of the sufficiency economy philosophy for reinforcing the community empowerment of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province, the community people were aggregated to mutually develop and correct problems, and efficiently manage the community resources, resulting in the community empowerment and sustainable dependency; (2) according to the problem and obstacle conditions in reinforcement of the community empowerment of the people in accordance with the sufficiency economy philosophy of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province, the implementation was incomplete and improper due to the local people's lack of harmony in local development, and lack of true knowledge in term of sufficiency economy philosophy; and (3) according to the guideline and suggestion on a guideline of the sufficiency economy philosophy for reinforcing the community empowerment of the people in Ayutthaya Province: a case study of Ban Luang Community, Sena District, Ayutthaya Province, the related parties should publicize the news information relating to the sufficiency economy philosophy in various occupations for the appropriate understanding and implementation of the local people.

Keywords: Guideline of the Sufficiency Economy Philosophy, Reinforcement of the Community Empowerment of the People in Ayutthaya Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena” สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำความคิดเห็น และแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระ ทางผู้จัดทำตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของท่านอาจารย์ รวมถึงบุคคลสำคัญท่านอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยในครั้งนี้ จึงเรียนมา เพื่อขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณประชาชนในพื้นที่ ชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena ที่ได้ให้ความร่วมมือร่วมตอบแบบสอบถามในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้

ประโยชน์และคุณค่าของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้จัดทำขอมอบแก่บิดา มารดา ที่ได้ดูแลและสั่งสอนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุรศักดิ์ สุวรรณอิน

พฤษภาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม (Civil Society Perspective).....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	28
แนวคิดการเป็นผู้นำ.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
บทที่ 3 การดำเนินวิธีวิจัย.....	57
ประเภทของการวิจัย.....	57
กลุ่มประชากรและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
กระบวนการเก็บข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	61
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	62
ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9.....	63
ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา.....	70
ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา.....	73
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการศึกษา.....	77
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	89
ก แบบสัมภาษณ์.....	90
ข การถอดแบบสัมภาษณ์.....	94
ประวัติผู้ศึกษา.....	120

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ และกระแสของสังคมที่มาจากภายนอก ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวกระโดดของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นต้องดำเนินการเพื่อสามารถดำรงความเป็นเอกลักษณ์ เน้นการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

การพัฒนาที่ผ่านมาที่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วนั้นจนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจโลก อันเป็นผลมาจากการเติบโตและการพัฒนาที่ปราศจากการวางแผนที่ดี จึงส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของประชาชน ระบบนิเวศของประเทศ ตลอดจนการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะ ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และระบบทางสังคมไทยโดยรวม ที่มีค่านิยมที่ผิด และคนไทยที่ได้รับค่านิยมมาจากชาวต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันทำให้ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองลดน้อยลง หนทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การพัฒนาที่เน้นความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ และเคลื่อนไหวภายใต้การให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น หรือเมือง ซึ่งนอกจากจะต้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะกิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะรากฐานที่ดีที่สุด คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อชุมชน และที่ผ่านมา กระแสการสนับสนุนเรื่องความเป็นชุมชนหรือองค์กรชุมชนได้กลายมาเป็นกระแสหนึ่งที่ไหลขนานไปกับกระแสโลกาภิวัตน์

การนำแนวคิดของการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งมาเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหาชุมชนแบบยั่งยืนของภาครัฐจะเป็นการเริ่มต้นของการพัฒนาสังคมรูปแบบใหม่ที่ให้ความสำคัญกับปัญหาจากมุมมองของภาคประชาชน เนื่องจากประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกัน รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมทั้งประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ด้วย ซึ่งคาดหวังว่าในที่สุดจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจากรากฐานที่แท้จริงอย่างยั่งยืน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับมอบนโยบายการแก้ไขปัญหาให้ชุมชนเข้มแข็งจากรัฐบาลเพื่อแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้น และเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ แต่เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ในสังคมเมืองนั้นประชาชนมีการอพยพต่างถิ่นเข้ามาทำงานตามการพัฒนาประเทศที่ขาดสมดุลเป็นจำนวนมาก โดยทำให้ท้องถิ่นที่มีใช้ตัวเมือง มีจำนวนประชากรลดน้อยลงเรื่อย ๆ และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนมีน้อยลง เพราะต้องทำงานแข่งขันกับเวลา และเพื่อปากท้อง ทำให้การปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนหายไป จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นโยบายที่นำไปปฏิบัติในชุมชนหรือท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะประชาชนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อชุมชน เพราะขาดความสามัคคีในการรวมกลุ่มและการเสียสละเวลา เพื่อส่วนรวมกับคนที่ตนไม่รู้จักจะเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะกับคนด้อยโอกาสและยากจน อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน เพราะรูปแบบของการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองนั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการมีบทบาทและมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอำนวยการ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านแผนพัฒนาชุมชน ด้านกิจกรรมของสตรี ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความสำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร 2,890 ไร่ (ร้อยละ 80) โดยการทำเกษตรมีทั้งการปลูกข้าว ไร่นาสวนผสม ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล เลี้ยงสัตว์ และประมง จากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ผ่านมามีปัญหามากมาย โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรด้านการปลูกพืชประสบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ ตลาดรับซื้อผลผลิตไม่แน่นอน ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจต่อเกษตรกร คือ ทำให้เงินทุนในด้านการผลิตมีไม่เพียงพอ เกษตรกรมีหนี้สินมาก และสภาพแวดล้อมอันเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิตทางการเกษตรก็ประสบปัญหา คือ ดินเสื่อมคุณภาพ (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหน้าโคก, มปป.) ซึ่งเป็นปัญหาอันมีสาเหตุจากการใช้สารเคมีเป็นระยะเวลานาน เช่นเดียวกับสภาพพื้นที่ทางการเกษตรทั่วไปในประเทศไทยที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยวและใช้สารเคมี แทบทุกขั้นตอนการผลิตดังที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น จากการศึกษาพื้นที่เบื้องต้นพบว่า มีหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยอาศัยหลักการเกษตรพอเพียงอยู่บ้างแล้ว ซึ่งหลักการเกษตรพอเพียงเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เน้นการประกอบอาชีพเกษตรที่อาศัยภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น

รวมทั้งส่งเสริมคุณธรรมและความรู้แก่เกษตรกรในการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน รู้จักพอประมาณในการดำรงตน ซึ่งทำให้เกิดการลดรายจ่ายจากการใช้สารเคมีเกินความจำเป็น หรือสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรมาทำสารชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี ถ้ามีเหลือยังสามารถนำไปแบ่งปันหรือจำหน่ายจนเกิดเป็นรายได้เพิ่มจากกิจกรรมเกษตรดังกล่าวได้อีกด้วย (สุภาสิณี นุ่มเนียม, 2555)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน เนื่องเพราะการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานไว้ว่า จำเป็นจะต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นอันพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพให้กับท้องถิ่นต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนด้วยแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

2.2 สภาพของปัญหาและอุปสรรคในสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

2.3 แนวทางการไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งประชาชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

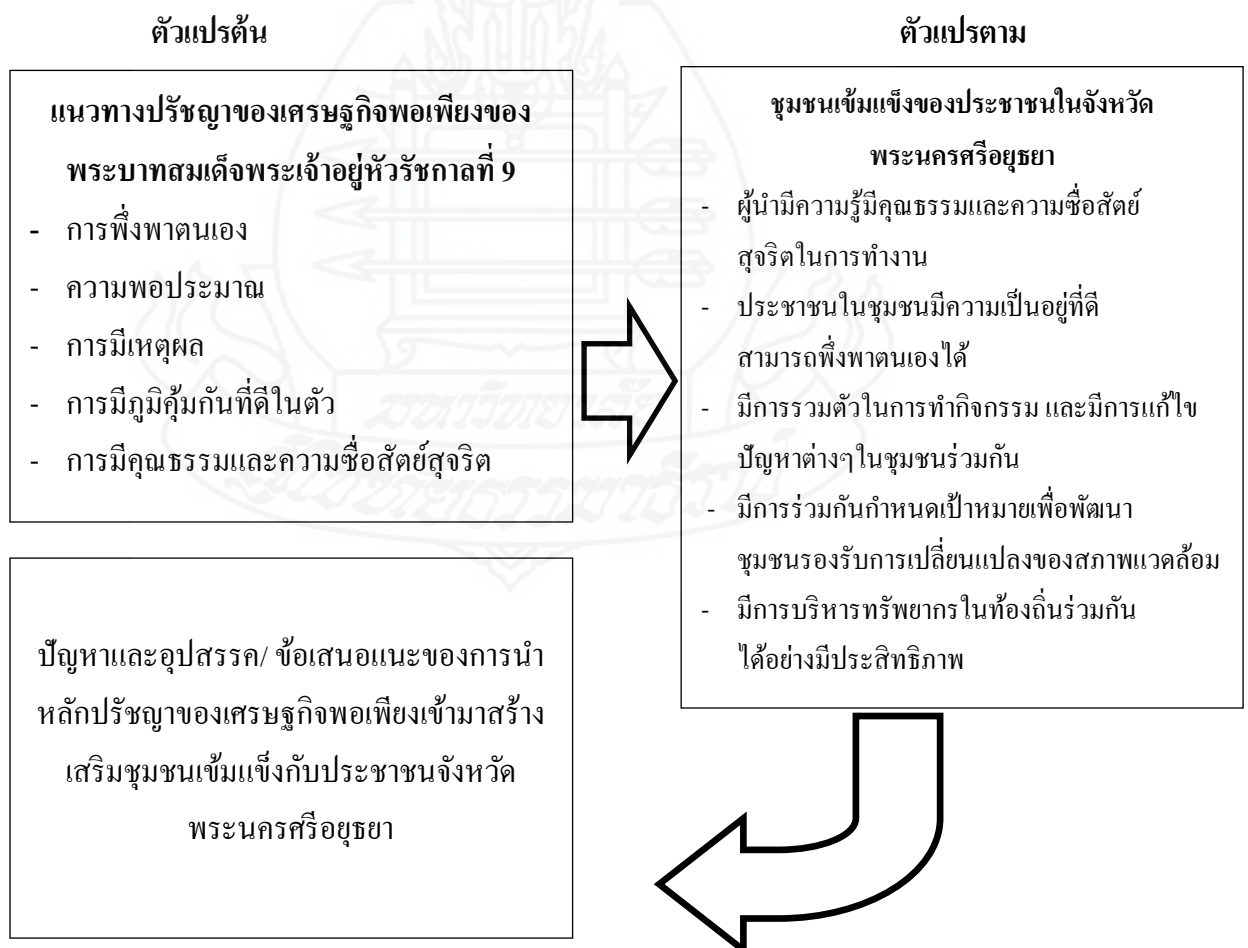
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 เพื่อศึกษาถึงสภาพของปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3 เพื่อศึกษาถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้ จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

4.2 ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้คือ (1) ตัวแทนส่วนงานราชการ (2) ตัวแทนส่วนงานท้องถิ่น (3) ตัวแทนส่วนงานท้องที่ (4) ตัวแทนส่วนงานเอกชน/รัฐวิสาหกิจ และ (5) ตัวแทนส่วนงานภาคประชาสังคม หน่วยงานละ 4 ท่านรวมทั้งสิ้น 20 ท่าน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) ในภาคส่วนงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 ส่วนงานราชการ

ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปลัดอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาประเทศ และดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ภายใต้การกำหนดแนวทางการบริหารงาน โดยรัฐบาล และมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ สภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

4.2.2 ส่วนงานท้องถิ่น

นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายก อบต. นายกเทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุน ช่วยเหลือ และประสานงาน แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ

4.2.3 ส่วนงานท้องที่

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้เกิดความสามัคคีและความสามัคคีรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมละประเพณี ประสานงาน หรืออำนวยความสะดวกให้การราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ

4.2.4 ส่วนงานเอกชน / รัฐวิสาหกิจ

หอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และอุปสรรค ในการประกอบธุรกิจกับผู้ประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชน และหน่วยงานต่างๆ

4.2.5 ส่วนงานภาคประชาสังคม

ผู้นำชุมชน เกษตรกรตัวอย่าง ครู อาจารย์ ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนให้ความศรัทธา และให้ความเชื่อมั่นซึ่งสามารถเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างดี

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

4.3.1 **ตัวแปรต้น** คือ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

4.3.2 **ตัวแปรตาม** คือ การเกิดการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้ จะดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 3 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **ประชาชน** หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5.2 **ชุมชน** หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน และมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกัน อย่างเป็นปกติต่อเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือมีอาชีพร่วมกันหรือการประกอบกิจการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือมีการมีวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน

5.3 **ชุมชนเข้มแข็ง** หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือชนบทของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการรวมตัวเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ

5.4 **การพึ่งพาตนเอง** เป็นการยึดหลักตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน รู้จักนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักผลิตพืชให้เพียงพอกับความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนก่อนหลังจากนั้นจึงผลิตเพื่อการค้า

5.5 **ความพอประมาณ (Moderation)** มีสองนัย คือ ความพอดี ไม่สุดโต่ง และการยืนได้บนขาของตนเอง (self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออม

อยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรเต็มตามศักยภาพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเอง

5.6 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่าง ๆ จะต้องมีการรอบรู้คิดถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมาย และวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุ ปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำและความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5.7 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-immunity) พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกันจะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีเหตุการณ์ที่แย่ที่สุดก็จะรับมือได้

5.8 การมีคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต คือการมีความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้าน คือด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำ ในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้อ่างไรก็ตาม ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม

5.9 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของชุมชน โดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชน ด้วยการรวมกลุ่มกัน ประสานงานกันระหว่างกลุ่มเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในการดำเนินงานในชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถยืนหยัดปรับตัว ต่อสู้กับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

5.10 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ชีตความสามารถหรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จของชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านการแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

5.11 สภาพของปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6.2 ได้ทราบถึงสภาพของปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6.3 ได้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏรายละเอียด ต่อไปนี้

1. แนวคิดและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม (Civil Society Perspective)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดการเป็นผู้นำ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

1.1 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

1) การพึ่งพาตนเอง เป็นการยึดหลักตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน รู้จักนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักผลิตพืชให้เพียงพอกับความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนก่อนหลังจากนั้นจึงผลิตเพื่อการค้า

2) การพึ่งพากันเอง จะให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันของชาวบ้าน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปอาหาร เป็นต้น ในปัจจุบันมีการดำเนินงานเพื่อสร้างรายได้ตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นการพัฒนาชุมชน และพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต (นิวัฒน์ ศรีบุญนาถ, 2552, น. 70-83)

1.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขพื้นฐาน คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สมดุล ยั่งยืน สามารถรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ (เยาวรักษ์ พงษ์จำรัส, 2550, น. 30-32)

1.2.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

1.2.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

1.2.3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

1) **ความพอประมาณ (Moderation)** มีสองนัย คือ ความพอดี ไม่สุดโต่ง และการยืน ใด้บนขาของตนเอง (self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรเต็มตามศักยภาพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืน ใด้โดยลำแข้งของตนเอง

2) **ความมีเหตุผล (Reasonableness)** หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่าง ๆ จะต้องมีสติรอบรู้คิดถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมาย และวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุ ปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำและความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความมีเหตุผลในทางปรัชญานี้ความหมายและนัยยะต่างกับ ความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เพราะความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เป็นมโนทัศน์ เพื่อการวิเคราะห์ ที่สมมติว่า ผู้บริโภคมีความพอใจของตนเองและมีพฤติกรรมบริโภคที่มีความคงเส้นคงวา เช่น ถ้าชอบส้มมากกว่าเงาะ และชอบเงาะมากกว่ามังคุด ก็จะชอบส้มมากกว่ามังคุดด้วย นอกจากนี้ยังสมมติว่า

ผู้บริโภค วิกฤต วัตถุประสงค์ของตนเองและจะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อจำกัดของงบประมาณ มีความเข้าใจว่า เศรษฐศาสตร์ทำให้คนมีความโลภ เพราะบอกว่าผู้บริโภคมีความต้องการไม่จำกัด และความพอใจได้จากการบริโภคสินค้าเท่านั้น การสรุปเช่นนี้ไม่ถูกต้องนัก เพราะความต้องการที่ไม่จำกัดนั้นเป็นการเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นข้อสมมติแสดงถึงความขาดแคลน (Scarcity) ของทรัพยากร ทำให้ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่วนการวิเคราะห์ที่สมมติให้ผู้บริโภคที่มีเหตุผลต้องการความพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าและบริการตามงบประมาณที่จำกัดนั้น เป็นข้อสมมติเบื้องต้น เพื่อหาอุปสงค์ของการบริโภคสินค้านั้น จึงต้องกำหนดความพอใจมาจากการบริโภคสินค้า การวิเคราะห์นี้สามารถขยายไปถึงความพอใจของผู้บริโภคไม่ได้อยู่กับการบริโภคสินค้าและบริการ แต่ขึ้นอยู่กับอย่างอื่นด้วย เช่น ความเท่าเทียมกันในสังคมสภาพแวดล้อมที่ดี การเป็นที่ยอมรับในสังคม นั้นคือวัตถุประสงค์ของผู้บริโภคจะเป็นการสร้าง ความพอใจที่ครอบคลุมมากกว่าการวิเคราะห์เบื้องต้น

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-immunity) พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกันจะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีเหตุการณ์ที่แย่ที่สุดก็จะรับมือได้

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

(1) เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้เป็นประโยชน์พื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้รวมถึง ความรอบคอบ ความระมัดระวัง คือมีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและความมีสติ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ ในทางปฏิบัติโดยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและทางสังคมด้วย

(2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้านคือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำ ในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการ

กระทำ หรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้ จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้ ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียน ผู้อื่นหรือสังคม เพราะการมีความโลภจะทำให้ทำอะไรสุดโต่ง ไม่นึกถึงความเสี่ยง ไม่รู้จักพอมีโอกาส ที่จะกระทำการทุจริต

5) แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี นั่นคือ หลักแนวคิด และแนวทาง เพื่อปฏิบัติ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือองค์กรต่างๆ สามารถนำไป ปฏิบัติตามได้

อาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้เราอยู่อย่างมีความสุข เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายความว่า การกระเบียดกระเสียด จนกินสมควร จนไม่มีความสุขในชีวิต หากแต่อาจ พุ่มพวยได้เป็นครั้งคราวตามอัธยาศัย แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศมักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามา ได้ โดยเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็น จะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และ การค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่าง พอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม (Civil Society Perspective)

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม

แคมบริดจ์ (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2003: 53) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับ ชุมชน (Commune) ว่าหมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มครอบครัวที่อยู่อาศัยร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง พื้นที่ใด (Particular Area) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกัน ใช้สิทธิ และเป็นเจ้าของพื้นที่ และ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (As a Unit) ทั้งชุมชน

แซนเดอร์ส (Sanders, 1958) ให้ความหมายว่า ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมา รวมกันในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจ ร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน

นอร์ตัน (Norton, 1994) ได้อธิบายคำว่า ชุมชน หรือ Commune ว่าเป็นคำที่มา จากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง การอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเวลานาน

จนทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความรักและผูกพันกันจนเป็นหนึ่งเดียว จึงได้พยายามร่วมกันในการจัดระบบการปกครองตัวเองขึ้น เรียกว่า Self-Governing Community อันถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในฝรั่งเศส เยอรมันและอีกหลายประเทศในทวีปยุโรป

พาร์ค กับ เบอร์เกส (Park, R. E., & Burgess, E. W., 2019) กล่าวว่าชุมชน หมายถึงอาณาบริเวณของท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นพูดภาษาเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นแบบเดียวกันและมีการกระทำไปตามทัศนคติซึ่งเป็นไปในทางเดียวกัน

เนลสัน, แรมเซย์ และ เวอร์เนอร์ (Nelson, L., Ramsey, C. E., & Verner, C., 1960) ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งมีความสัมพันธ์กันในอาณาเขตหนึ่ง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์นี้หมายถึงการปฏิบัติต่อกัน (Interaction) การอธิบายความหมายของคำว่าชุมชนดังที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าความหมายส่วนใหญ่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะประเด็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทั้งความเชื่อศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน รวมทั้งประเด็นอาณาบริเวณพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนพูดภาษาเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน

จะเห็นว่าบุคคลต่าง ๆ ข้างต้นได้ให้คำนิยามและความหมายของคำว่าชุมชนไว้อย่างชัดเจนว่าการที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการติดต่อสื่อสาร สามารถเรียนรู้ร่วมกันภายใต้บรรทัดฐาน จารีตประเพณีเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกันในชุมชน แต่เมื่อชุมชนเริ่มมีพัฒนาการและความเจริญเกิดขึ้น ชุมชนจึงจำเป็นต้องมีองค์กร สถาบันต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดังนั้นชุมชนมีความหมายมากกว่าการเป็นสถาบันที่ช่วยจัดการการพัฒนา กล่าวคือทุกชุมชนทำหน้าที่เชื่อมโยงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม เอื้ออำนวยความร่วมมือของคนกลุ่มต่าง ๆ และเพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานการคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ

ความหมายของชุมชนในมิติประชาสังคมเกิดขึ้นจากการวิพากษ์ระบบของภาครัฐและภาครัฐกิจเอกชนที่มีบทบาทขึ้นหรือครอบงำความคิด ทิศทางการพัฒนาของสังคม โดยที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทางการพัฒนาและการจัดกิจกรรมสาธารณะค่อนข้างน้อย รวมทั้งการมองเห็นข้ออ่อนของประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือพรรคพวก และกลุ่มผลประโยชน์จึงเกิดการเรียกร้องหรือต้องการออกช่องว่างด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมพลังอำนาจให้กับ “ภาคประชาชน” ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายและทิศทางการพัฒนาหรือกิจกรรมสาธารณะดังกล่าว

อาจกล่าวได้ว่า สำหรับแนวคิดชุมชนในมิติประชาสังคมเป็นการอธิบายความเป็นกลุ่ม องค์กร ชมรม สมาคม ฯลฯ ที่เป็นโครงสร้างซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างปัจเจกบุคคลและรัฐหรือที่เรียกว่า “Mediating Structure” ปฏิเสธรัฐขนาดใหญ่ซึ่งมีบทบาท อำนาจหน้าที่มากมายและทำการ

แทนสังคมในแทบทุกเรื่องและก็ไม่ชอบในลัทธิปัจเจกชนจนสุดขีดที่ไม่หวังใยสังคม โดยอยาก
ให้ปัจเจกชนรวมกันเป็นกลุ่มก้อนที่มุ่งจะทำอะไรที่ใหญ่กว่ากว้างขวางขึ้นไปและเน้นการรวมตัว
ของคนใกล้ชิด สัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น ครอบครัว วัฒนศึกษิต บ้าน โรงเรียน เป็นต้น

แซนเดอร์ส (Sanders, 1958) ได้เสนอแนวคิดของชุมชนในมิติของประชาสังคมว่า
สังคมจะมีความเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมาก คือภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่ง
ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้สังคมขาดคุณภาพและเกิดความล่าช้าในการพัฒนาของฝ่ายประชาชน หรือ
ภาคประชาสังคมดังนั้นจึงได้เสนอถึงแนวคิดการเกื้อหนุนให้ภาคประชาชนหรือสังคมมีความเข้มแข็ง
และเกิดคุณภาพทางสังคมขึ้นที่เรียกว่า “สังคมคุณภาพ”

นอร์ตัน (Norton, 1994) ได้ให้ความหมายของประชาสังคมว่า การที่ผู้คนในสังคม
เห็นวิกฤติการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อนยากแก่การแก้ไข จึงมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
ซึ่งนำไปสู่การเกิดก่อจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อมารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civil Group) ไม่ว่าจะ
เป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคสังคม(ประชาชน) มีลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน เพื่อร่วมกัน
แก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความ
เอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

พาร์ค กับ เบอร์เกส (Park, R. E., & Burgess, E. W., 2019) ได้กล่าวถึงแนวคิดชุมชน
และประชาสังคมภายใต้กระแสการสร้างชุมชนขึ้นใหม่จะพบว่า “ชุมชน” ในแนวคิดประชาสังคมนี้
หมายถึง ชุมชนแห่งสำนึก (Conscious Community) ที่สมาชิกต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความ
ความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น อาจจะช่วยพื้นฐานของระบบคุณค่าเก่าหรือเป้าประสงค์ใหม่ของการ
เข้ามาทำงานร่วมกัน ดังนั้นคำว่า “ประชาสังคมหรือชุมชน” จึงอาจมีขนาดและลักษณะที่แตกต่างกัน
ไป ความเป็นชุมชนจึงมีลักษณะเป็นพลวัตที่บุคคลและกลุ่มคนต่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
ที่สนใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์และตัดสินใจร่วมกัน โดยมีพันธะเชื่อมโยงระบบใหม่บนพื้นฐานแห่ง
ความเป็นอยู่ร่วมกันความเป็นชุมชนหรือความเป็นประชาสังคมจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม
เพราะจะเป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน เป็นแหล่งพื้นฐานที่สุดที่จะเกิดการรักทอความ
รัก ความเอื้ออาทรของคนในสังคม

นอกจากนี้แนวทางในการเรียนรู้ถึงความเป็นชุมชนมีลักษณะ ดังนี้ (Nelson, L.,
Ramsey, C. E., & Verner, C., 1960)

1) มีความหลากหลาย เช่น มีความหลากหลายของการรวมตัว พื้นที่ รูปแบบของ
กิจกรรมประเด็นความสนใจ/ปัญหาและกลุ่มคนที่มารวมตัวกัน

2) มีความเป็นชุมชนที่อาจมีอาณาบริเวณหรือบริบทขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงติดต่อกันทางใดทางหนึ่งหรือความเป็นชุมชนขนาดเล็กที่รวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความสนใจ และหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

3) บนสำนึกสาธารณะด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Public Consciousness) ของสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

4) มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง บนพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มและด้วยพื้นฐานแห่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน (Interactive Learning Through Action) ที่มีความต่อเนื่อง และยั่งยืน

5) มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสารด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารและเครือข่ายเพื่อกลุ่มประชาสังคมจะมีความยั่งยืน (Communication and Network)

ส่วนองค์ประกอบอันเป็นข้อแสดงถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มชุมชนประชาสังคมนั้น มีองค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ความเป็นธรรมชาติที่มีใช้การจัดตั้ง มีความรักความเอื้ออาทร มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายและความร่วมมือ และมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าชุมชนในความหมายมิติประชาสังคมนี้อาจมีลักษณะของความเคลื่อนไหวและเป็นกระบวนการกลุ่มที่มีการประสานกลุ่มคนเข้าด้วยกันตั้งแต่กลุ่มที่มีขนาดเล็กจนถึงกลุ่มใหญ่ในระดับประเทศ เพื่อดำเนินงานหรือมีกิจกรรมร่วมกันในการผลักดันในเชิงนโยบายที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนหรือประชาสังคมให้เกิดมีความเข้มแข็ง โดยมีการเอื้ออาทรต่อกันและการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2542, น. 36-38) ได้กล่าวว่า รัฐบาลปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือให้โอกาสประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และจัดการพัฒนาชุมชนของตนด้วยพลังของคนในชุมชนเอง อันจะส่งผลให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2.1 ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะประกอบไปด้วยลักษณะ ดังนี้

1) สมาชิกชุมชน มีความเชื่อมั่นว่าตน และคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองไป

2) สมาชิกชุมชนรักที่จะพึ่งตนเอง มีความเอื้ออาทร รักห่วงใยกัน และพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาของตน และชุมชนร่วมกัน

3) สมาชิกชุมชนเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนผู้นำชุมชนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4) มีการตัดสินใจ และทำงานร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนร่วมผลักดันอย่างเข้มแข็ง

5) สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมประเมินสภาพปัญหาของชุมชนร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงานติดตาม ประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาของชุมชน

6) สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง และชุมชนจากการเข้าเวทีชาวบ้าน และการทำงานร่วมกัน

7) มีแผนของชุมชน ในการพัฒนาทุกด้าน โดยมุ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชน ทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8) การพึ่งภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

9) มีเครือข่ายความร่วมมือกับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ท้องถิ่นหน่วยงาน และบุคคลต่าง ๆ ในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

กรอบแนวความคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่าในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะต้องมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาเป็นแบบสหวิชาการ และการทำงานร่วมกันกระบวนทัศน์ใหม่ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ (อมรฤทธิ เอมะปาน, 2543, น. 23-26)

1) การพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง มีลักษณะดังนี้

(1) ร่วมมือกันอย่างพันธมิตรที่เท่าเทียมกัน

(2) กระตุ้นและทำแทนกันในการเสริมพลังความพยายามพัฒนา

(3) มาตรการกำหนดมาจากเบื้องต้น การเพิ่มประสบการณ์ของผู้ทำงาน

อย่างต่อเนื่อง

(4) รูปแบบ เทคนิค วิธีการ ที่ถ่ายทอดลงให้ประชาชนต้องเปลี่ยนเป็นการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งทรัพยากร

(5) การอำนวยความสะดวกให้ประชาชนวางแผนงาน โครงการพัฒนา ปฏิบัติในการสนับสนุนการเรียนจากการปฏิบัติจริง

(6) การจัดการให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็นการให้มีส่วนร่วม

2) การพัฒนาแบบสหวิชาการรวม มีลักษณะดังนี้

- (1) พัฒนาค้น ชุมชน สังคม ทั้งระบบ
- (2) วิสัยทัศน์ร่วมทุกด้าน คิดแบบรวบยอด
- (3) วางแผนยึดหลักพื้นที่ จากส่วนท้องถิ่นถึงระดับชาติ
- (4) ประชาชนในพื้นที่มีการทำแผนและจัดการด้วยตนเอง
- (5) กรอบงานของระดับบน ต้องทำเพื่อเสริมหลังคนระดับล่าง และสร้าง

บรรยากาศให้สามารถเป็นไปได้

- (6) แผนย่อยของการพัฒนาต้องอยู่ภายในกรอบของแผนรวม
- (7) เทคนิค และงานที่ต้องเชื่อมโยงกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกัน

3) ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การทำงานแบบมีส่วนร่วม สามารถ

แบ่งจำแนกได้เป็น 5 ประการ

- (1) ต้องมีความต่อเนื่อง ผสมผสานและทำไปพร้อมกันทั้งระบบ
- (2) เป็นการเปลี่ยนแปลงไปช้า ๆ อย่างธรรมชาติ และเปลี่ยนแปลงอยู่

ตลอดเวลา

- (3) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์เกี่ยวกับการเรียนทางลักษณะการปฏิบัติ
- (4) ต้องการความยอมรับอย่างเปิดเผยจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง
- (5) ชุมชนประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วน ได้ส่วนเสีย ความต้องการที่

เหมือนกันรวมตัวกันทำงาน

2.2.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น ควรมีปัจจัยดังนี้

1. ทูตทางสังคมไม่มีวันสูญหาย และมีจำนวนมากพอที่จะผลักดันท้องถิ่นให้เกิดการดำเนินการ

2. เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน และท้องถิ่น จะเสริมสร้างความเข้มแข็ง

3. เป็นการฝึกหัดให้ชุมชนและท้องถิ่นได้บริหารจัดการตนเอง
4. สร้างให้ประชาชนสำนึกและเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนและท้องถิ่น
5. ทำให้ชุมชนมีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น

2.2.3 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

1) ชุมชน เป็นฐานของการพัฒนาที่มีระบบการศึกษา สาธารณสุขสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากร ระบบสวัสดิการ และกฎหมายมาจากชุมชนเป็นของชุมชน

2) ความเข้มแข็งของชุมชนและกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา จะช่วยให้เกิดการสร้างและจัดระเบียบของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และระบบทุนของชุมชนให้พึ่งตนเองได้และยั่งยืน

3) นำไปสู่โครงสร้างทางการเมือง และระบบการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

4) ระบบความร่วมมือและความเป็นประชาคม ประชาสังคม จะทำให้สังคมโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างคุณภาพทางการพัฒนา การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

(1) ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

ทรัพยากรบุคคลในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา องค์กรชุมชนจะเข้มแข็งไม่ได้ หากผู้นำในชุมชนและประชาชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการกำหนดประเด็นปัญหา การพัฒนาทางเลือก เพื่อดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการ การจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้และขาดการพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือการเตรียมคน จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาในระดับชุมชน ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พอว่าหากดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้โครงการที่ดำเนินการในชุมชนประสบความสำเร็จสูง โดยผู้นำหรือแกนนำที่ประสบความสำเร็จ มักจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้

ก. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล และนำเสนอทางเลือกในการพัฒนาได้

ข. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนแก้ไขทั้งในระยะสั้นและยาว คิดรอบด้าน และบูรณาการสู่การปฏิบัติได้

ค. มีความสามารถในการจดจำ ใฝ่รู้ มีการจัดระบบการเรียนรู้ และการวางแผนหาความรู้ที่ดี

ง. มีความสามารถในการบริหารจัดการ และการประสานงานกับผู้อื่น

จ. เป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริง แสดงความเสียสละเพื่อส่วนรวม

ฉ. สามารถพูดชักจูงคนอื่นได้ นำเสนอทางเลือก และชี้วิสัยทัศน์ให้แก่สังคมได้

ช. มีความเข้าใจชีวิต เข้าใจโลก เข้าใจธรรม และเท่าทันต่อสถานการณ์ภายนอกชุมชน

ซ. มีความสามารถในการรับฟังความเห็นของผู้อื่น ควบคุมตนเองและยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยใจที่เป็นธรรม

ฉ. ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน

ญ. มีอุดมการณ์ เชื้อมั่น และยึดมั่นในหลักการ

(2) **ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือก** เพื่อดำเนินกิจกรรม การกำหนดและวางกรอบประเด็นปัญหาโดยชุมชน มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงไปกับการพัฒนาทางเลือกในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทางเลือกร่วมกัน ย่อมนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แต่การที่จะทำให้งานสองกิจกรรมเป็นไปได้โดยปราศจากความขัดแย้งนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงต้องมีการดำเนินการโดยผ่านกระบวนการที่สำคัญ คือ

ก. **กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน** ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการ มีดังนี้

ก) จะทำอย่างไรให้ครอบครัว ผู้นำชุมชน กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาของตนเองและพิจารณาปัญหาของผู้อื่นร่วมกันทั้งชุมชน

ข) ศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้รู้ความหลากหลายในด้านต่าง ๆ เช่น ความหลากหลายของทรัพยากรบุคคล ศึกษาลักษณะการทำงานของผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของหมู่บ้าน ชุมชน ศึกษาให้รู้ว่าพื้นที่มีอะไรเด่น มีอะไรดี มีอะไรเก่ง และอะไรที่เป็นความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ศึกษาภูมิหลัง ภูมิรู้ ภูมิธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน ศึกษาวิถีชีวิต และโครงสร้างพื้นฐาน และการติดต่อสื่อสาร ศึกษาทุนที่เป็นทั้งเงิน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ อาชีพ และทรัพยากรธรรมชาติ และศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

ข. **การพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม**

ก) พื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ การพบปะของผู้คนเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจพบปะในที่เสวนาของชุมชน เพื่อนบ้าน หรือในที่ประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ หรือมีเหตุการณ์ส่งเสริมให้เกิดการพูดคุย

ข) การรวมกลุ่มสนใจหรือเน้นงานด้านใดด้านหนึ่ง เช่น งานด้านการพัฒนาสุขภาพ เป็นต้น

ค) โครงสร้างพื้นฐานระดับสูงสุด คือ การมีองค์กรรวม หรือการจัดให้มีคณะทำงาน ที่สามารถเชื่อมสมาชิกหรือประชาชนเข้าหากันได้ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ

เหล่านี้ จะเป็นช่องทางการสื่อสารสำคัญคนในชุมชน ในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาชุมชน โดยการเป็นการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พูดคุยถึงปัญหา ความเป็นอยู่

(3) ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินกิจกรรมชุมชน

กิจกรรมสาธารณะของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลายกรณี เช่น กรณีปัญหา กรณีความสนใจ เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษ คือ เกิดความสนใจและการมีเป้าหมายร่วมกันของชุมชน ทำให้มีการรวมพลัง มีการสนทนาอย่างพินิจพิเคราะห์ ริเริ่มกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ มีการจัดการร่วมกันภายในความสัมพันธ์ในแนวระนาบ เรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน ลักษณะความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชน จึงเป็นลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นพหุภาคี

ดังนั้น กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเอง ตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไท หันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชนท้องถิ่น รักในเพื่อนรอบข้าง รวมทั้งสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายถักทอเป็นเส้นสายใยแห่งความร่วมมือเพื่อพัฒนาสังคม ความเป็นชุมชนอิสระหรือองค์กรแบบพลเรือนที่เข้มแข็ง มีความหลากหลาย ปราศจากการครอบงำ โดยอำนาจรัฐและทุนเป็นองค์กระอาสามัครของสังคม เพื่อองค์กรและพลเมืองเข้าร่วมมือกัน ก็จะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาและพัฒนา เพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งชุมชนมีหลายแบบ ชุมชนไม่จำเป็นต้องหมายถึงคนกลุ่มใหญ่มาอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน แต่ความเป็นชุมชน สามารถให้คำจำกัดความได้ คือ ความเป็นชุมชนนั้น อยู่ที่การที่คนในชุมชนจำนวนหนึ่ง หรือคนละพื้นที่ก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ และร่วมกันกระทำภารกิจต่าง ๆ (ประเวศ วะสี, 2541, น. 26-28) อีกทั้ง ความเป็นชุมชนที่แท้ เป็นลักษณะของการที่ผู้คนหันหน้าเข้าหากัน เพื่อเผชิญกับปัญหาหรือแรงกดดันจากสังคมภายนอกหรือจากความตั้งใจในความปรารถนาาร่วมกันของคนในสังคมว่าต้องการสิ่งใด และมีความเอื้ออาทรกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รู้จักใจกว้าง ขอมรับความแตกต่าง และความหลากหลาย ซึ่งเป็นคุณค่าหลักของระบอบประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ความเป็นชุมชนดังกล่าว แตกต่างจากการสร้างภาพลวงให้หลงนึกว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งเหมือนเช่น กิจกรรมพัฒนาในหลายกิจกรรมที่สร้างขึ้น มีผู้เข้าร่วมมากมาย แต่กลับพบว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นเพียงเรื่องของการ “เฮโลสาระพา” โดยไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจ และยกระดับสำนึกของการพัฒนาขึ้นมาได้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 21-23)

จากความหมายของชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ความเป็นชุมชนนั้นเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ อำนาจ และความสัมพันธ์ทางสังคม ผลผลิตของทั้งสามเรื่องนี้ คือ การปรับตัวของชุมชนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีทั้งความกลมกลืนและความขัดแย้ง ดังนั้น ความเป็นชุมชนจึงมีความหลากหลายและไม่ใช่นายที่ติดยึดกับพื้นที่ที่เสมอไป ความเข้มแข็งของชุมชนว่าอาจพิจารณาได้จากรายละเอียด ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, น. 35-40)

1. ตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์ คือ สิ่งบ่งบอกความเข้มแข็งของชุมชน คือ การเจริญเติบโตในเชิงปริมาณและคุณภาพขององค์กร นั่นคือ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น และมีการสืบทอดคนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามารับช่วงภาระงาน ส่วนในมิติเชิงคุณภาพ ได้จากความรู้ ความสามารถและทักษะรวมทั้งความคิดและพลังแห่งศีลธรรม ทั้งของสมาชิกและผู้นำ อีกทั้งผู้นำอาจได้จากความสามารถและการประสานผลประโยชน์ สิ่งสำคัญที่ต้องคู่อีกอย่างคือ พลังสร้างสรรค์ของสมาชิกในการคิดค้นและทำกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวา และมีความต่อเนื่อง

2. ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรม คือ ผลงานหรือกิจกรรมกลุ่มมีความต่อเนื่อง ดำเนินการอย่างเป็นเครือข่าย และขยายกิจการใหม่ ๆ นอกจากนี้ พิจารณาได้จากความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่องค์กรเผชิญในภาวะวิกฤต

3. ปริมาณและคุณภาพของทุนที่เป็นวัตถุประสงค์หรือสภาพแวดล้อมพิจารณาจากทุนด้านปริมาณของวัตถุประสงค์ที่มากขึ้นหรือได้มา ส่วนมิติเชิงคุณภาพ พิจารณาจากความยั่งยืนของทุน

4. ทุนเพื่อนหรือเครือข่าย การมีเครือข่ายสมาชิกหรือกิจกรรม สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งพาอาศัยกันและกัน และเห็นถึงศักยภาพในการระดมทุน พิจารณาได้จากเครือข่ายสมาชิกที่มีกว้างขวางมากขึ้น และความสามารถในการจัดการเครือข่าย

5. สถานภาพขององค์กรชุมชน ซึ่งองค์ประกอบจากหนึ่งถึงสี่เป็นเพียงการพิจารณาจากตัวองค์กรชุมชนเท่านั้น การพิจารณาศักยภาพควรพิจารณาอ้างอิงจากภายนอกด้วย นั่นคือ การประเมินยอมรับต่อองค์กรชุมชนจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องว่าให้การยอมรับในเรื่องไหนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังเสนอว่า การพิจารณาความเข้มแข็งของชุมชน หากมองในมุมกว้างแล้ว น่าจะขยาย การอยากให้ลูกหลานอยู่ในหมู่บ้าน ธรรมเนียมที่ดีที่คืน และป่าชุมชน เป็นต้น โดยมีความสามารถในการควบคุมได้มากยิ่งขึ้น ตั้งแต่วิถีชีวิตของตนเอง ครอบครัว กลุ่ม หมู่บ้านเครือข่าย ตลาดและนโยบาย

สรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนที่เน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มสมาชิก ตัวองค์กร และการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดกิจกรรมผลประโยชน์เกิดเครือข่ายและอุดมการณ์ ดังนั้น จึงสามารถแยกชุมชนเข้มแข็งได้ 3 ประการ ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553, น. 35-40)

1. พิจารณาถึงเฉพาะความเข้มแข็งหรือองค์กรชาวบ้าน ซึ่งมีบทบาทไม่มากนักในการเคลื่อนไหวภาคสาธารณะ เป็นเพียงความเคลื่อนไหวในระดับองค์กร กลุ่มของตน

2. พิจารณาความเป็นชุมชน เป็นลักษณะการรวมตัวที่หลากหลาย ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในความร่วมมือเป็น ประชาสังคม กล่าวคือ มีความร่วมมืออย่างกว้างขวาง หลากหลาย เป็นพหุภาคี มีการสำนึกการพึ่งตนเอง และขยับประโยชน์จากเฉพาะกลุ่มสู่จิตสาธารณะมากขึ้น

3. พิจารณาจากความเป็นชุมชนสาธารณะเป็นสังคมของส่วนที่ไม่ใช่การจัดการโดยภาครัฐหรือภาคทุนที่แสวงหาประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนภาคสาธารณะมีความเข้มแข็งประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ และช่องทางการสื่อสาร กระบวนการที่สำคัญของชุมชนให้เกิดสำนึกสาธารณะ (เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้) ภาวะการณนำและผู้นำชุมชน กรอบแนวคิดหรือจินตนาการของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน สำนึกความเป็นชุมชน และการรู้จักแบ่งปัน

ลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็งไว้ ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544, น.21-23)

1. สมาชิกมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2. สมาชิกมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รัก และห่วงใยซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนและชุมชน

3. สมาชิกมีการคัดเลือกผู้นำที่หลากหลายด้วยตนเองและต่อเนื่อง

4. ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใส และมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้

5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6. มีแผนของชุมชนในการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ไม่ใช่พึ่งพาตลอดไป

8. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

2.3.1 องค์กรประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

กระบวนการพัฒนาโดยเน้นชุมชนเป็นตัวตั้ง ได้แก่

1. ภูมิปัญญาและความรู้สึกที่สืบสานและประยุกต์ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก

2. องค์กรชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรมและภูมิปัญญา รวมถึงการจัดตั้งกลุ่ม และจัดระเบียบในชุมชน

3. เวทีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการบูรณาการจากภายนอก

สำหรับ แนวคิดเรื่องประชาสังคมมาผสมผสานและให้น้ำหนักที่ความเป็นชุมชนไว้สูง ซึ่งองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง มี 9 ประการ คือ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544, น.25-27)

1. มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยผลประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก

3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรัก
ท้องถิ่น รักชุมชน

4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
6. เรียนรู้ เชื่อม โยงกันเป็นเครือข่าย เป็นแนวราบ และติดต่อสื่อสารกัน
หลากหลายรูปแบบ

7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกัน
ตลอดไป

องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง เพื่อใช้ในการนำไปสู่ไปการปฏิบัติ

1. อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญช่วยยึดเหนี่ยวคนในชุมชนและความเป็นชุมชน โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีหรือค่านิยม สุขภาพดี จะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ทุกคนเกิดสำนึกและร่วมในกิจกรรมการพัฒนา อีกทั้งการเชื่อมั่นความสุขในการกระทำ เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และเกิดอำนาจที่เป็นอำนาจสาธารณะของทุกคนและเป็นของชุมชน

2. การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการ มีการจัดองค์กรที่ก่อให้เกิดกิจกรรมและความร่วมมือ การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี และมีกระบวนการวางแผนมีประสิทธิภาพ เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ แก่อนุชนหรือคนรุ่นถัดไปในการรับช่วงต่อภาระงานของชุมชน เป็นภาพของควมมีชีวิตชีวาของชุมชน และแสดงถึงการขยายกิจกรรมหรือเครือข่ายสมาชิก รวมทั้ง ความสามารถให้เข้าร่วมอย่างหลากหลายมากขึ้น ทั้งกิจกรรม กลุ่มคนและองค์กร

4. ทู่น มีทุนในเชิงกายภาพ คือ มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้นำด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วมีความหลากหลายในชุมชน หรือมีทุนที่เป็นตัวเงิน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรม อันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นประสบการณ์ การเรียนรู้วิถีการปฏิบัติ และร้อยรัดผู้คนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5. เครือข่ายความร่วมมือหรือทุนเพื่อน จะทำให้มีความหลากหลายทั้งกิจกรรมและองค์กรหรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนา ก่อให้เกิดอำนาจต่อรองและการพัฒนากิจกรรม สาธารณะร่วมกันภายใต้กิจกรรมสาธารณะมากขึ้น มีการประมวลความคิด การตัดสินใจ และกำหนด กฎเกณฑ์ การพัฒนาร่วมกัน เพื่อประสานประโยชน์ต่อชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

6. สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง เป็นอำนาจสาธารณะที่ก่อให้เกิดสิทธิ ตามมา เช่น สิทธิในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น สิทธิในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการกระจาย ผลประโยชน์ทางการพัฒนาอย่างเป็นธรรมแก่ทุกคนในชุมชน และเป็นกลไกในการควบคุมกลไก ตลาด การเงิน กฎหมาย การปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชน

7. เกิดการยอมรับจากสังคมภายนอก แสดงถึงสถานะภาพหรือศักยภาพของ ชุมชนจนเป็นที่ยอมรับจากภายนอกและเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถ และศักยภาพของชุมชนมากขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งกันและกัน เป็น เครือข่ายทางสังคมหรือการพัฒนาในระดับมหภาคมากขึ้น

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนมาอธิบายกับบริบทของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะต้องให้ชุมชน แสดงความเข้มแข็งออกมา โดยการให้ประชาชนในชุมชนตัดสินใจแก้ปัญหา และจัดการพัฒนาด้วย พลังของคนในชุมชนเอง โดยดูจากองค์ประกอบในด้านผู้นำชุมชน ความสามัคคีและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนได้นำมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการอธิบายเพราะเป็น แนวคิดที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และสามารถอภิปรายได้ในหลายมิติ แต่ไม่สามารถที่จะ

อธิบายเรื่องการเสริมสร้างชุมชนได้ทั้งหมด จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดส่วนอื่น ๆ มาอธิบายเพิ่มเติม เช่น ประชาชนที่อยู่ในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็น องค์การชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันของชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ดังนั้น การพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จึงมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การจัดองค์กร และบริหารจัดการ อุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทูม มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีเครือข่ายความร่วมมือ การยอมรับจากสังคมภายนอก และมีสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง โดยกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และขยายเครือข่ายความร่วมมือ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

จิราภา ฉิมสุข (2544, น. 26-30) ได้ให้ความหมายของ ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝงอำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เมื่อพิจารณาจากความหมายของศักยภาพชุมชน จึงหมายถึง การที่ชุมชนจะเข้มแข็งและมีศักยภาพได้นั้น เพราะคนในชุมชนมีน้ำใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความกระตือรือร้น มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน มีเครือข่ายของการทำให้สังคมมาติดต่อสัมพันธ์กัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มีสถานภาพทางกายภาพของชุมชนที่เหมาะสม และสมาชิกมีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน

ดังนั้น ศักยภาพของชุมชน จึงเป็นขีดความสามารถของชุมชนในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับคนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปกติสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน องค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการดำเนินงานใด ๆ นั้น ได้แก่ โครงสร้างประชากรและระบบการปกครอง อาชีพ และระบบการผลิต

ทั้งนี้การจะเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนนั้น มีปัจจัยที่จะเป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนได้ ตามที่ Mathews (1996, pp.30-34) ได้พิจารณาเงื่อนไขและองค์ประกอบของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน
 - 1.1 การรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กร มีมากน้อยเพียงใด
 - 1.2 ขนาดของกลุ่มที่พบปะ

1.3 จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์ เพื่อการอภิปรายของ
ชุมชน

1.4 ประเด็นพูดคุย/อภิปรายของชุมชน

1.5 ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน

1.6 เครื่องมือสื่อสาร

2. กระบวนการเฉพาะอย่าง

2.1 กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร
การมีส่วนร่วมของคนมากน้อยเพียงไร บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร

2.2 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือ
การหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

3. ผู้นำ

3.1 จำนวนผู้นำ การกระจายตัวในพื้นที่

3.2 บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาส
ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นริเริ่ม การสร้างกระบวนการหรือกิจกรรมให้สมาชิกมีส่วนร่วม และการสร้าง
เครือข่ายภายในหรือภายนอกชุมชน

3.3 คุณสมบัตินั้น เช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหา การเปิดกว้างให้การเรียนรู้
ไม่แบ่งฝ่าย มองการณ์ไกล

4. กระบวนการที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

4.1 เป็นการประเมินว่าชุมชนมีระบบความคิดด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงไร

4.2 การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอ ๆ กับผลงาน

4.3 การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด

4.4 การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มารวมตัวกันว่าเป็นต้นทุนของชุมชน มากกว่า
มองว่าเป็นปัญหาของชุมชน

4.5 ความคิดเกี่ยวกับอำนาจหรือพลัง ในการเปลี่ยนแปลง เน้นพลังของกลุ่มใน
ชุมชน

4.6 ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

5.1 การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐที่มีมากน้อยเพียงไร

5.2 ความร่วมมือสนับสนุน ความใกล้ชิดกันของโรงเรียน วัด และสถานบริการ
ในชุมชน

6. ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกัน และมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชน เป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ โดยพิจารณาจาก

6.1 ประวัติศาสตร์หรือคำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาชุมชน

6.2 การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน

6.3 ความพยายามในการดึงเอาคนที่ยังไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนให้เข้าร่วมด้วย

7. การประเมินศักยภาพของชุมชน

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ (2552, น.32-35) ได้อธิบายขอบเขตของการวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน วิเคราะห์จากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1) ความกระตือรือร้นหรือวิญญูณ ตลอดจนการรับรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชน เป็นการวินิจฉัยความพร้อมของประชาชน หมายถึง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้รวมไปถึงการรับรู้และการมีจิตสำนึกในงานพัฒนาของประชาชนด้วย

2) โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นเรื่องที่พิจารณาถึงสภาพการปกครองของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไร ในการดำเนินงานพัฒนา เช่น คุณภาพและลักษณะของผู้นำชุมชน และองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนา และเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา

3) การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

4) การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชนว่าสามารถทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการพัฒนาชุมชนของตนเองมากน้อยเพียงใด

5) เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนาเป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชนบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด

6) การสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนนี้ เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

7) การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน ปัจจัยเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุประสงค์เป็นเรื่องที่สำคัญในงานพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าหากมีการดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหาและไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

8) ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะ โครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

9) ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชนด้วย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ การบริการ และด้านวิชาการ จากภายนอกชุมชน มีผลกระทบกับภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนไม่ได้อยู่นิ่งหรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

จากรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพชุมชน เป็นขีดความสามารถหรือความพร้อมที่จะกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย รวมถึงการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation)

เหนือ แสงลำพูน (2552, น.24-28) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม สอดคล้องกับ ชัยวุฒิ ถวาย (2555, น.45-50) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน

สราวุธ แสงโชติ (2553, น.25-27) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ไม่ได้หมายความว่าดึงประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่นักวิชาการหรือองค์กรพัฒนาตั้งขึ้น แท้จริงแล้วต้องให้ชุมชนมีกิจกรรมและวิธีดำเนินการของเขาเองในชุมชน ตามที่ กวี คำพลับ (2555, น.22-26) ได้สรุปไว้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วย 4 มิติคือ

มิติที่ 1 คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร

มิติที่ 2 คือมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ

มิติที่ 3 คือการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

มิติที่ 4 คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สุภาพร นามวงศ์ (2553, น.30-31) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความรักความหวงแหนการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปยุตธนา แม้นพยัคฆ์ (2554, น.16-19) ได้จำแนกองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าควรประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและการตัดสินใจในปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) อาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารการร่วมมือรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ทางด้านส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการเข้าร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการทั้งหมดการพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการนำไปสู่การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้ในการจะบรรลุเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เพิ่มคุณค่าให้กับตัวเองโดยการแสดงออกซึ่งเสรีภาพของประชาชนเรื่องใดเรื่องหนึ่งหากแต่ทุกอย่างประชาชนจะต้องคิดค้นขึ้นมาเองสามารถ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นถูกตีความหมายไปในลักษณะที่เน้นการให้ประชาชนมีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจคิดค้นปัญหาและการดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ ของการจัดการคือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากรรวมตลอดถึงการใช้การจัดการ

ทรัพยากรที่มีในสังคมด้วยตนเอง ดังที่ วรรณิการ์ ปาลี (2554, น.30-36) ได้เสนอว่าจำเป็นต้องแยกแยะให้ออกระหว่างชาวบ้านผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลภายนอกเมื่อพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นกลุ่มคนที่จะต้องให้ความสำคัญสูงสุดคือมวลชนพื้นฐานซึ่งนั่นก็คือชาวบ้านนั่นเอง

ในเอกสารฉบับเดียวกันนั้น ได้มีการเสนอนอกจากจะพิจารณาว่าใครคือผู้ที่เข้าร่วมและจะต้องพิจารณาว่ากระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเป็นอย่างไรซึ่งได้เสนอให้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้คือ

1. การริเริ่มเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากข้าราชการหรือชาวบ้าน
2. การชักนำเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเป็นความสมัครใจหรือบีบบังคับ
3. โครงสร้างและช่องทางของการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร
4. ระยะเวลาและขอบเขตของการมีส่วนร่วมเป็นเช่นไร (ครั้งเดียว, ครั้งคราว, ต่อเนื่อง)
5. ได้มีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนแค่ไหน (การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจหรือการดำเนินงานปฎิบัติที่หวังไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด)

อรุณ หนูสุด (2549, น.20-21) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความว่าเพียงแต่การดึงประชาชนเข้าร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนดรูปแบบเป้าหมายของงานและกำหนดให้มีการเข้าร่วมงานดังที่ผ่านมาแต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่ต้นคิดปัญหาวางแผนปฏิบัติงานดูแลกำกับตลอดจนประเมินผลติดตามงานการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคือสู่ประชาชนการพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

ดวงภรณ์ โตอนันต์ (2549, น.24-26) ได้นำทฤษฎีของมาสโลว์ มากกล่าวไว้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสรุปว่าหากมนุษย์ได้รับการเกลี้ยกล่อมหรือชักจูง (Mass Persuasion) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานที่เกิดความพึงพอใจแล้วย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

สุภาพร นามวงศ์ (2553, น.14-18) ได้นิยามว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงนั่นคือ การที่ประชาชนมีโอกาสอย่างอิสระปราศจากการแทรกแซงการครอบงำหรือการบังคับให้ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดแจงใช้ควบคุมระดมทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่อยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ เพื่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนอย่างเชื่อมั่น เพื่อเป้าหมายแห่งการพึ่งตนเองได้ในที่สุด

นเรศ วงศ์คม (2554, น.20-23) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจตีกรอบได้แตกต่างกันแต่เดิมรัฐมักมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมของการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมทำงานและร่วมบำรุงรักษามากกว่าการสมทบด้านวัตถุและเงินซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตามโดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหาสาเหตุของปัญหาและความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบของการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมกำหนดทิศทางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม
5. ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญาแรงงานและทุนตามขีดความสามารถรวมทั้งการควบคุมติดตามประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมนั้นๆ

สรารุช แสงโชติ (2553, น.36-40) ได้สรุปไว้ว่า กรอบความคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทไว้ว่ามี 3 มิติ

มิติของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยประเด็นคำถามดังนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) คือร่วมในการคิดถึงปัญหาโดยระบุความต้องการของชุมชนจนเกิดโครงการระหว่างดำเนินการ (โครงการเริ่มทำ) และการตัดสินใจในการดำเนินการ (โดยองค์กรของชุมชนหรือชาวบ้าน) โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่างๆเกิดจากแนวคิด 3 ประการคือ
 - 1.1.1 ความสนใจและความห่วงใยร่วมกันในสภาพปัญหาที่เผชิญร่วมกัน กลายเป็นความสนใจและกังวลใจของส่วนรวม
 - 1.1.2 ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้นผลักดันให้มุ่งสู่การรวมกลุ่มวางแผนกระทำร่วมกัน
 - 1.1.3 การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาและต้องมีความเข้มข้นมากพอที่จะเกิดความคิดริเริ่มที่จะกระทำการสนองตอบความต้องการของผู้ที่เดือดร้อน
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารงานกิจกรรมและการประสานงานขอความช่วยเหลือ
 - 1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านวัตถุสังคมของแต่ละบุคคล

- 1.4 การมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล (Evaluation) ของโครงการ
2. มีส่วนร่วมกับร่วมกับใคร (Who, Whom) ได้แก่
 - 2.1 การพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านในแต่ละขั้นตอนเช่นผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรที่ให้ทุนเป็นต้น
 - 2.2 การพิจารณาคูณลักษณะทางประชากรสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเพศอายุการศึกษาอาชีพรายได้ระดับชั้นในสังคมระยะเวลาอยู่อาศัยการถือครองที่ดิน
3. มีส่วนร่วมอย่างไร (How) ได้แก่
 - 3.1 ลักษณะพื้นฐานของการมีส่วนร่วมการได้รางวัลตอบแทนหรือถูกบังคับให้ร่วม
 - 3.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมเช่นการเข้าร่วมโดยตรงหรือผ่านองค์กรของชุมชน
 - 3.3 ขนาดของการมีส่วนร่วมเช่นความถี่และระยะเวลาของการเข้าร่วม
 - 3.4 ผลที่เกิดจากการเข้าร่วมเช่นเป็นการเสริมพลังหรืออำนาจองค์กรหรือเป็นการปฏิสัมพันธ์ธรรมดาเท่านั้น

โดยสรุปแล้วการมีส่วนร่วมคือการร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยที่ทุกฝ่ายต้องร่วมคิดร่วมวางแผนตัดสินใจคิดค้นปัญหาพร้อมลงทุนและรับผลประโยชน์ตอบแทนร่วมปฏิบัติงานติดตามและประเมินผลและดำเนินการต่างๆในสังคมรวมถึงการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

เหนือ แสงลำพูน (2552, น.26-29) ได้สรุปไว้ว่า ความเห็นว่าคุณอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เป็นจริงคือการต่อต้านจากข้าราชการเองเพราะกลัวสูญเสียอำนาจไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตามและจากการที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานต่างๆที่ทำงานในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำดังนั้นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าการให้การศึกษาแก่ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมคือการให้การศึกษาแก่ข้าราชการให้ยอมรับแนวคิดนี้

ชัยวุฒิ ถวาย (2555, น.30-33) ได้ให้ความหมายกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คำว่าประชาชนคงไม่ได้หมายถึงทุกคนในชุมชนแต่หมายถึงคนยากจนส่วนใหญ่ซึ่งด้อยโอกาสและอำนาจ โดยกลุ่มคนเหล่านั้นจะต้องรวมตัวกันขึ้นมา

3.3 นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

สุภาพร นามวงศ์ (2553, น.21-24) ได้จำแนกนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นมีดังนี้

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นตลอดรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นเอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุนการผลิตสินค้าและบริการทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาคเป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2. สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติภูมิภาคและท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับโดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งปรับทัศนคติ และปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนที่ดูแล ด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5. แก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและระบบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่นตลอดจนกฎหมายระเบียบข้อบังคับในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุมกำกับดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้ทักษะและการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเองโดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและพัฒนาทาง

สังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วมตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

3.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปุลณภา แม้นพยัคฆ์ (2554, น.21-25) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 รูปแบบ คือ

1. การเป็นสมาชิก (Membership)
2. การเป็นผู้ร่วมประชุม (Attendance of Meeting)
3. การเป็นผู้ออกเงิน (Financial Contribution)
4. การเป็นกรรมการ (Membership of Committee)
5. การมีส่วนร่วมโดยการเป็นประธานหรือผู้นำ (Position of Leadership)

กรรณิการ์ ปาลี (2554, น.30-32) ได้สรุปไว้ว่า ลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้คือ ร่วมประชุมร่วมออกเงินร่วมเป็นกรรมการร่วมเป็นผู้นำร่วมเป็นผู้สัมภาษณ์ร่วมเป็นผู้ชักชวนร่วมเป็นผู้บริจาคร่วมเป็นผู้ริเริ่มร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานและร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

อับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ (2551, น.30-36) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้อการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการกล่าวคือจะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเรามารวมตัวกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้น การกระทำผ่านองค์กรดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

สมปอง วงษ์ชัย (2554, น.22-24) ได้สรุปไว้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกต่างกันไปตามเศรษฐกิจของประเทศนโยบายและโครงสร้างการบริการรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาเพื่อมุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนซึ่งได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมอันจะนำไปสู่ความมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

- 1) การเอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนา
- 2) การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

3) การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายกำหนดนโยบายการวางแผน และการดำเนินการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงสิ่งทีประชาชนลงทุนลงแรงกับผลประโยชน์ที่ได้รับ

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามเศรษฐกิจของประเทศนโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเกิดกระบวนการพัฒนาเพื่อมุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

อรุณ หนูสุด (2549, น.32-35) ได้สรุปไว้ว่า เข้าไปมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่การไปถกเถียงแลกเปลี่ยนการวางแผนร่วมโดยชาวบ้านและปฏิบัติตามแผนคือการทำงานร่วมกันและประเมินผลร่วมกัน

ดวงภรณ์ โทอนันต์ (2549, น.45-50) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ลักษณะคือ

1. เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆเพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐาน
3. เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สูงขึ้น
4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สุภาพร นามวงศ์ (2553, น.30-32) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาจะเห็นได้ว่ากิจกรรมพัฒนาใด ๆ ก็ตามหากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของไม่ได้ลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้วกิจกรรมนั้นก็มิอาจจะสำเร็จและดำรงอยู่ได้แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ก็จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองครอบครัวและชุมชนทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอจนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและคืนร่นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างแท้จริงโดยได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงประชาชนในพื้นที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาการร่วมคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุมติดตามประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริงเป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วและยังได้อธิบายถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีขั้นตอนในปฏิบัติคือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญเพราะถ้าหากว่าบุคคลในชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเองแล้วการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่างๆก็ไม่อาจเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนนั้นได้เพราะบุคคลในชุมชนนั้นจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้นสิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ความรู้ต้องยอมรับคือบุคคลในชุมชนซึ่งเป็นผู้อยู่กับปัญหาจะเป็นผู้ที่รู้จักปัญหาของตนเองได้ดีที่สุดแต่เขาจะมองปัญหาของตนเองได้ไม่ชัดเจนหรือไม่เข้าใจแก่นแท้ของปัญหาต่อมาเมื่อมีบุคคลมาช่วยชี้แนะเขาจึงมองสาเหตุของปัญหาของตนเองได้เด่นชัดขึ้น ดังนั้นบุคคลในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆต่อไป

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมเมื่อบุคคลในชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาของตนเองแล้วขั้นตอนนี้ต่อไปของการมีส่วนร่วมคือต้องให้บุคคลเรียนรู้ในเรื่องของการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการแสวงหาแหล่งทรัพยากรหรือความช่วยเหลือเพื่อจะมาสสนับสนุนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้บุคคลยังต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาร่วมกันการแก้ไขปัญหานั้นๆอาจทำได้หลายวิธีแต่จะมีวิธีที่ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าวผู้ที่ให้ความรู้ซึ่งควรมีประสบการณ์มากกว่าจะต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำจนกระทั่งบุคคลเหล่านั้นสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกใช้วิธีใดในการแก้ไขปัญหานั้นๆและชุมชนเผชิญอยู่

2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมในเรื่อง ดังกล่าว จะสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดีนอกจากนั้น การปฏิบัติงานด้วยตนเองอาจจะทำให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตัวเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้นๆด้วย

2.4 การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผลการประเมินผลด้วยตัวเองจะทำให้บุคคลและชุมชนมีความตระหนักว่ากิจกรรมที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งหมดนั้นดีหรือไม่เพียงไรและควรพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไรทำให้บุคคลได้เรียนรู้และประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันและจะส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

ดวงกรณ์ โตอนันต์ (2549, น.23-26) ได้อธิบายลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่

1. พื้นฐานของการเข้าร่วมลักษณะที่เข้ามามีส่วนร่วมมาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุนหรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอกโดยอาศัยอำนาจบารมีหรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจความเกรงใจหรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจจากชุมชนเองถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จแต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่างๆก็จะลดลง

2. รูปแบบของการเข้าร่วมการเข้าร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชนสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านตัวแทนกลุ่มเช่นกรรมการหมู่บ้านการเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วมเป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วมใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆจะใช้เวลาไม่น้อยต่างกันความถี่ห่างจำนวนครั้งที่เข้าร่วมความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้กิจกรรมแต่ละครั้ง

4. ผลของการเข้าร่วมและลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีมีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

สุภาพร นามวงศ์ (2553, น.34-36) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนได้ดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนเข้ามามีบทบาทในการระบุปัญหาแล้วขั้นต่อไปคือการร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหของพวกเขาด้วยตัวเองการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้จะมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ในกิจกรรมนั้น และจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

3.5 แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์

นเรศ วงศ์คม (2554, น.21-24) ได้อธิบายการพิจารณาถึงแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ดำเนินการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ของตนเอง โดยพิจารณาจากที่ตั้งกิจกรรมความพร้อมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกระบบแก่เยาวชนประชาชนหรือผู้นำท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรมหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเพื่อความเข้มแข็งมีอำนาจต่อรองทางการตลาดอันจะทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ในเชิงธุรกิจ โดยให้องค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาแนะนำการจัดการ

4. ในการดำเนินการใดๆ ก็ควรที่จะคำนึงถึงทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นอันดับแรกไม่ว่าจะเป็นบุคลากร วัสดุ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกลักษณ์ทางท้องถิ่นนั้นๆ

4. แนวคิดการเป็นผู้นำ

4.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

โดยทั่วไปนักวิชาการมักจะถือว่า “ผู้นำ” (Leaders) เป็นตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (Persons) ส่วน “ภาวะผู้นำ” (Leadership) นั้น เป็นสิ่งที่แสดงออกมา (Actions) จากบุคคลที่เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การจะเข้าใจความหมายของ “ผู้นำ” มักจะไม่ใช่ปัญหามากนัก ทั้งนี้เพราะจะรู้ว่าใครเป็นผู้นำนั้น ก็มักจะพิจารณาจากตำแหน่ง (Position) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) นั้นเป็นเรื่องยากแต่อย่างไรก็ตาม นักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเอาไว้ต่างๆ กันหลายทฤษฎี ดังนี้

ประสาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล (2540, น.23-26) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพล หรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าว

ให้ผู้ได้บังคับบัญชาภายในองค์กรหรือในกลุ่มคนในสถานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สมยศ นาวารี (2538, น.22-26) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของการสั่งการและใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสมาชิกภายในองค์กร

Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J.H. (1997, pp.32-36) มองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำหมายถึง “ กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีของตน กระตุ้นชี้นำให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจแล้วกระตือรือร้นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือของกลุ่ม

4.2 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ คือ ทฤษฎีที่เน้นการหาคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำ เพื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่ไม่ใช่ผู้นำ ในการศึกษาภาวะผู้นำระยะแรก ๆ นักวิชาการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะส่วนตัว (personal traits) ของผู้นำ โดยพยายามแยกแยะว่าคุณลักษณะใดบ้างที่ดำรงอยู่ในตัวผู้นำ ตัวอย่างคุณลักษณะที่มีการระบุกันมากกว่าเป็นตัวชี้วัดความเป็นผู้นำ คือ ความเฉลียวฉลาด (intelligence) ความซื่อสัตย์ (honesty) และความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence) งานวิจัยในยุคแรก ๆ ของแนวทางนี้จะศึกษาผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น แนวทางนี้จึงรู้จักกันอีกนานประหนึ่งว่าแนวทาง “บุรุษผู้ยิ่งใหญ่” (the great man approach) และมีความเชื่อว่า มีคนบางคนเท่านั้นที่เกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ บุคคลคนใดจะเป็นผู้นำในอนาคตได้หรือไม่ ได้ถูกกำหนดล่วงหน้าโดยธรรมชาติแล้ว การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำจากผลงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1948 ได้มีการค้นพบจุดร่วมสำคัญ 7 ประการ ของคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพกับการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง พลังแห่งความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์มั่นคงต่อหลักการ (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2552, น.22-26) อย่างไรก็ตาม ยังมีการพบว่า คุณลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ เช่น ริเริ่มสร้างสรรค์มีส่วนร่วม

ให้ผู้นำประสบความสำเร็จในสถานการณ์หนึ่ง แต่อาจไม่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของผู้นำที่อยู่ในสถานการณ์ซึ่งแตกต่างออกไป โดยศึกษาทฤษฎีคุณลักษณะได้ดังนี้

ประทีป บินชัย (2546, น.19-23) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทฤษฎีที่เชื่อว่าคนบางคนเกิดมาเพื่อการเป็นผู้นำโดยเฉพาะผู้นำที่ยิ่งใหญ่ในอดีตไม่ว่าจะเป็น Napoleon, Alexander the Great, Abraham Lincoln, Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Sir Winston Leonard Spencer-Churchill, John Fitzgerald Kennedy, Nelson Mandela และ Margaret Thatcher ดูเหมือนว่าพวกเขาแตกต่างจากคนธรรมดาในหลายด้าน ซึ่งภายใต้พื้นฐานความเชื่อนี้ นักวิจัยได้สร้างมุมมองที่เรียกว่า “ทฤษฎีบุคคลยิ่งใหญ่ (the great man theories) ขึ้นมา ซึ่งเชื่อว่าผู้นำที่ยิ่งใหญ่จะมีคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้พวกเขาแตกต่างจากบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ Bass, B. M. (1990) ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้นำมากกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948-1970 จนทำให้เขาสามารถระบุคุณลักษณะของผู้นำที่ดีว่าขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 6 ประการ คือ คุณลักษณะทางร่างกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และคุณลักษณะทางสังคม ซึ่งในแต่ละคุณลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางร่างกาย (physical characteristics) ประกอบด้วย ความแข็งแรง (activity, energy) รูปร่าง (appearance grooming) ความสูง (height) น้ำหนัก (weight) ซึ่งกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลกับคุณลักษณะทางร่างกายให้ผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกัน เช่น การมีส่วนสูง และน้ำหนักมากกว่าไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าความเป็นผู้นำจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลหรือไม่ แต่ก็มียอดคนจำนวนมากเชื่อว่าบุคคลที่มีรูปร่างส่วนใหญ่จะจำเป็นต่อการเชื่อฟังของผู้ตาม ซึ่งก็สามารถอธิบายได้อยู่บนพื้นฐานของอำนาจ การบังคับ หรือความกลัว แต่ในขณะเดียวกัน Mahatma Gandhi, Napoleon, Stalin และ Deng Xiaoping ก็เป็นตัวอย่างของบุคคลรูปร่างเล็ก แต่ก็ยังเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ได้

2. คุณลักษณะด้านภูมิหลังทางสังคม (social background) ประกอบด้วย การศึกษา (education) สถานภาพทางสังคม (social status) และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม (mobility) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ดี จะเป็นข้อได้เปรียบต่อการเข้าสู่สถานภาพทางของความเป็นผู้นำ บุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำแต่สามารถก้าวสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าได้ จะไปสู่ตำแหน่งผู้นำระดับสูงได้มากกว่า และในปัจจุบัน ผู้นำที่มีการศึกษาดีจะมีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำได้ดีกว่า

3. คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความสามารถ (intelligence and ability) ซึ่ง Bass, B. M., (1990, pp.22-26) สรุปไว้ว่า ผู้นำที่มีความรู้ (knowledge) มีดุลพินิจ (judgment) มีทักษะในการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ปฏิภาณไหวพริบดี สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ได้ในระดับหนึ่งว่า ผู้นำที่มีการศึกษาดีจะมีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำได้ดีกว่า

ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้อยู่ ถึงแม้ว่าจะต้องศึกษาปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบก็ตาม

4. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (personality) บุคลิกภาพประกอบด้วย การมีความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence) มีความซื่อสัตย์ (integrity) อดทนต่อความเครียด (tolerance of stress) การควบคุมอารมณ์ได้ดี (emotional control) มีความกระตือรือร้น (enthusiasm) ความตื่นตัว (alertness) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (original, originality) มีความสามารถในการปรับตัว (adaptability) เป็นคนเปิดเผยไม่เก็บตัว (extroversion) เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ จะต้องนำมาศึกษาในเรื่องของความเป็นผู้นำ

5. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (task-related characteristic) ประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร (drive to achieve) ความรับผิดชอบ (responsibility) การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (persistence against obstacle) จะต้องมีความมุ่งมั่นสูง ริเริ่มงานใหม่ ๆ ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้จะต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้

6. คุณลักษณะทางสังคม (social characteristics) ประกอบด้วย ความนิยมแพร่หลาย (popularity) มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) มีเสน่ห์ดึงดูด (attractiveness) ความร่วมมือ (cooperativeness) ชอบสังคม (social participation) นักการทูต (diplomacy)

จากการระบุคุณลักษณะเหล่านี้ของ Bass มีส่วนในการสร้างความสามัคคี ความเป็นไว้วางใจ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของกลุ่มได้

Bass, B. M (1990, pp.33-35) ได้แสดงแนวความคิดที่ได้จากการศึกษางานวิจัยเก่า 167 เรื่อง ว่า “การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำกับบุคคลที่เป็นผู้ตาม และทฤษฎีกลุ่มนี้มีสมมติฐานว่า ผู้นำเป็นโดยกำเนิด ไม่ใช่ถูกสร้างขึ้นมา (born not mode)

Mosley, D. C (1996, pp.24-25) ได้กล่าวแย้งกับคุณสมบัติของผู้นำทั้ง 6 ประการดังกล่าวข้างต้น โดยได้กล่าวถึงข้อจำกัดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะว่า นักวิจัยไม่สามารถระบุคุณลักษณะที่แน่นอนชัดเจนในการจำแนกว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำ และไม่มีภาวะผู้นำมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งในบางครั้งคุณลักษณะอย่างหนึ่งก็เหมาะสมกับสถานการณ์แบบหนึ่งแต่ก็ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์อีกแบบหนึ่งโดยสังเกตได้จาก Bass ที่ผ่านมาพบว่า รายการของคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นผู้นำมีเพิ่มมากขึ้นทุกที แต่ก็ยังไม่สามารถระบุคุณลักษณะเด่น ๆ ได้ว่าคุณลักษณะแบบใดจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อสถานการณ์ใด ทฤษฎีคุณลักษณะนี้ จึงยังมีข้อบกพร่อง กล่าวคือ

Mosley, D. C (1996, pp.36-39) ได้สรุปว่า ไม่มีคุณลักษณะของผู้นำที่ถูกค้นพบว่า เกี่ยวพันกันอย่างสม่ำเสมอกับความสำเร็จของการนำ

4.3 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม

ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1940 นักวิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ยังมี ข้อบกพร่องอยู่ ทำให้นักพฤติกรรมศาสตร์มุ่งความสนใจเรื่อง ภาวะผู้นำในการศึกษาพฤติกรรม ของผู้นำที่เกิดขึ้นจริงว่า ผู้นำจริง ๆ แล้วเขาทำอะไร และทำอย่างไร คือ ศึกษาว่าภาวะผู้นำที่มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น จะต้องใช้พฤติกรรมอย่างไรในการนำจึงจะทำให้กลุ่มบรรลุ เป้าหมายได้ นักวิจัยกลุ่มนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมที่แบ่งแยก ระหว่างผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพกับผู้นำที่ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล คล้ายกับทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ และพวกเขา เชื่อว่าพฤติกรรมที่ค้นพบนั้น จะเป็นพฤติกรรมที่ประยุกต์ใช้โดยทั่วไป ไม่ต้องคำนึงถึงสถานการณ์ ที่ผู้นำเผชิญอยู่ก็ได้ ดังนั้น จึงพยายามศึกษาค้นคว้าว่า รูปแบบพฤติกรรมใดที่ดีที่สุดในการนำ เพื่อ นำเอารูปแบบนั้น ไปพัฒนาให้บุคคลมีรูปแบบพฤติกรรมแบบนั้นเพื่อที่จะได้ผู้นำที่มีคุณภาพ สมมติฐานของทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่า ภาวะผู้นำถูกสร้างขึ้นได้ไม่ใช่เป็นมาโดยกำเนิด (made not born) จาก การศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่มีอยู่หลากหลาย มีทั้งที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้อำนาจ พฤติกรรม การบริหารจัดการ เป็นต้น (ธีระพงศ์ ธนเจริญรัตน์, 2553, น. 33-34) โดยจะศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (Michigan studies) นักวิจัยในกลุ่มนี้ เป็นนักวิจัย ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน นำโดย Rensis Likert ในปี ค.ศ. 1966 ได้ใช้กลยุทธ์ในการศึกษาภาวะผู้นำ ที่แตกต่างจากความคิดของ Kurt Lewin ของมหาวิทยาลัยไอโอวา เขาได้ศึกษาภาวะผู้นำโดยพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม กับประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน โดยได้ระบุพฤติกรรม ผู้นำไว้ 2 แบบ คือ ผู้นำที่มีพฤติกรรมแบบมุ่งคน (employee-centered leader behavior) และผู้นำที่มี พฤติกรรมมุ่งงาน (job-centered leader behavior) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C., 1996, pp.36-37)

1. พฤติกรรมของผู้นำแบบมุ่งคน ผู้นำแบบนี้จะเน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล ขอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจ และเข้าใจความต้องการของพนักงาน
2. พฤติกรรมของผู้นำแบบมุ่งงาน ผู้นำแบบนี้จะเน้นไปที่ผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญ จึงให้ความสำคัญกับงาน และเทคนิคต่าง ๆ ในการผลิต เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมองว่าพนักงานเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่ทำให้งานสำเร็จเท่านั้น

Likert, R. (1967, pp.24-27) ได้พัฒนาแนวความคิดของมหาวิทยาลัยมิชิแกนในปี ค.ศ. 1961 โดยได้นำแนวความคิดพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน และแบบมุ่งงานมาทำการวิจัย โดยแบ่ง เป็น 4 ระบบ แล้วนำมาวางเรียงกันเป็นแนว เริ่มต้นตั้งแต่ผู้นำแบบเผด็จการไปจนถึงผู้นำแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดของ Likert สามารถอธิบายได้ว่า

ระบบที่ 1 พฤติกรรมผู้นำเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ (exploitative autocratic) ระบบนี้ผู้นำจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกอย่างว่าต้องทำอะไร ใครต้องทำ ต้องทำอะไร ทำที่ไหน และจะต้องให้เสร็จเมื่อไร ถ้างานไม่สำเร็จจะต้องมีการลงโทษ ผู้นำไว้ใจผู้ตามน้อย ระดับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างผู้นำ และผู้ตามจะมีต่ำ

ระบบที่ 2 พฤติกรรมผู้นำแบบเผด็จการอย่างมีเมตตา (benevolent autocratic) ระบบนี้ผู้นำยังเป็นคนตัดสินใจอยู่ แต่ให้ผู้ตามมีอิสระอย่างบ้าง ผู้นำแบบนี้จะมีเจตคติแบบพ่อบุญการลูกตราบใดที่ผู้ตามยังปฏิบัติตามระเบียบอยู่ ผู้นำจะดูแลผู้ตามเป็นอย่างดี ระดับความไว้วางใจและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ตามยังคงต่ำอยู่

ระบบที่ 3 พฤติกรรมผู้นำแบบปรึกษาหารือ (consultative) ระบบนี้ผู้นำจะปรึกษาหารือกับผู้ตามก่อนที่จะกำหนดเป้าหมายหรือการตัดสินใจ ผู้ตามมีอิสระมากขึ้นอีก ผู้นำระบบนี้ต้องการความคิดเห็นของผู้ตามก่อนตัดสินใจ ผู้นำจะให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานดี มากกว่าการลงโทษเมื่อทำงานผิดพลาด เป็นแรงจูงใจให้ผู้ตาม บรรยายภาพเป็นกันเอง ระดับความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามมีสูง

ระบบที่ 4 พฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม (participative) ระบบนี้ผู้นำเน้นให้ผู้ตามมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการกำหนดเป้าหมาย และการตัดสินใจ ผู้ตามเป็นอิสระ ถกเถียงกับผู้นำได้ ผู้นำแสดงความสนับสนุนแทนการข่มขู่ ทุกส่วนของผู้ตามมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วทั้งองค์กร

อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์งานวิจัยของมหาวิทยาลัย Michigan ความเป็นผู้นำส่วนใหญ่ของทีมงานเพื่อค้นหาหลัก และวิธีความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล โดยมุ่งให้ความสำคัญของผลผลิต (production orientation) หรือทำงานให้ประสบความสำเร็จ และมีการมุ่งให้ความสำคัญกับคน (employee orientation) หรือการสนับสนุนในการทำงานหัวหน้าจะทำให้มีผลผลิตสูงในกลุ่ม และดูแลให้ความสำคัญกับผลผลิต และคน จากการวิจัยทำการค้นพบที่มุ่งเน้นคน (employee centered supervisors) จะมีสวัสดิการมุ่งเน้นให้ลูกน้อง ในทางกลับกันหัวหน้าที่มุ่งเน้นผลผลิต (production centered supervisors) จะมีลักษณะที่มุ่งเน้นความสำเร็จในการพัฒนามากกว่า โดยทั่วไปหัวหน้างานที่มุ่งเน้นคน พบว่า มีกลุ่มงานที่มีผลผลิตมากกว่ากลุ่มที่มีหัวหน้างานที่มุ่งเน้นผลผลิต

การวิจัยในภายหลังโดย Likert ได้เสริมเพิ่มเติมในการศึกษา แบบฉบับของผู้นำที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำควรใช้การประชุมของกลุ่มเพื่อกระตุ้น การที่ส่วนรวมของพนักงานในการทำการตัดสินใจ และแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสารความร่วมมือกัน และการแก้ปัญหาของความขัดแย้ง ผู้นำ

แบบมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุน และแนะแนวทาง การตัดสินใจของกลุ่ม และมุ่งเน้นให้ทำการตัดสินใจ และแก้ปัญหา

การศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (Ohio state leadership studies) ในปี ค.ศ. 1945 กลุ่มนักวิจัยของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ คือ Hemphill and Coons (1975, pp. 6-38) ได้เริ่มต้นค้นคว้ามิติทางพฤติกรรมของผู้นำอย่างกว้างขวาง โดยใช้แบบสอบถามที่พวกเขาได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนถึงปัจจุบัน คือ Leader Behavior Descriptive Questionnaire (LBDQ) จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้นำสามารถอธิบายได้ใน 2 มิติ คือ การมุ่งคน และการมุ่งงาน ดังนี้

1. การมุ่งคน (consideration) หมายถึง ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ด้านจิตใจของผู้ตาม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้ตาม ปฏิบัติกับผู้ตามอย่างเท่าเทียมกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงจะบอกให้ทราบล่วงหน้า ใส่ใจกับความเป็นอยู่ของผู้ตาม ยกย่องผู้ตาม เป็นมิตรกับผู้ตาม เป็นต้น ผู้นำประเภทนี้จะคำนึงถึงผู้ตามเป็นสำคัญ

2. การมุ่งงาน (initiating) หมายถึง ผู้นำที่มุ่งการกำกับผู้ตาม เพื่อที่จะได้ทำงานได้สำเร็จตามที่ผู้นำต้องการ เช่น การวางกำหนดการทำงาน วางมาตรฐานการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ผู้ตามทำตามระเบียบ ตัดสินใจแทนผู้ตาม กำหนดบทบาทของ ผู้ตามให้ชัดเจน เป็นต้น ผู้นำประเภทนี้จะคำนึงถึงตนเองเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับบทบาทของตนเองมากกว่าบทบาทของผู้ตาม

อย่างไรก็ดี ลักษณะขององค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมของผู้นำ 2 ประการ คือ พฤติกรรมของผู้นำที่จัดอยู่ในลักษณะแบบผู้นำที่มีความเอาใจใส่ (consideration) นั้น ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปตามความอบอุ่น ราบรื่น เต็มไปด้วยลักษณะอันที่มิตรที่ดีต่อกัน มีความเชื่อถือ และมีความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน มีความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้นำประเภทนี้เป็นประเภทมุ่งความสำคัญ 2 พฤติกรรมของผู้นำที่จัดอยู่ในลักษณะแบบผู้นำที่มีความคิดริเริ่ม (initiating structure) นั้นจะมีความเคร่งครัดในการทำงาน มาก มักจะมองความสัมพันธ์ของตัวเองกับผู้ร่วมงานเฉพาะตามบทบาท และหน้าที่เป็นไปตามโครงการสร้างขององค์กร และตามช่องทางเดินของงานตามขั้นตอน ของการปฏิบัติงาน และเป็นไปตามช่องทางของการติดต่อสื่อสารเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้นำประเภทนี้เป็นประเภทมุ่งงาน เป็นสำคัญ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขจรพัฒน์ เกษตระชนม์ (2546) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน โดยผ่านกองทุนชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยระหว่างกลุ่มชุมชนเมืองที่เข้มแข็งกับชุมชนที่ไม่เข้มแข็งรวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ของกองทุนชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกองทุนชุมชนเมือง จำนวนทั้งสิ้น 313 คน จากเทศบาล 3 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนจึงนำมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชน และปัญหาอุปสรรคของการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ค่าสถิติการถดถอยพหุคูณ และการเปรียบเทียบความแตกต่างของชุมชนที่เข้มแข็งกับชุมชนไม่เข้มแข็ง โดยค่าสถิติวิเคราะห์จำแนกประเภท

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 36.2 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา-ป.ว.ช. โดยมีรายได้ต่อเดือนระดับปานกลางเฉลี่ยเท่ากับ 10,018.56 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนานเฉลี่ย 18.8 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกกองทุนและภายหลังจากเข้ากลุ่มกองทุนชุมชนเมือง กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5 หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 1,850 บาท และพบว่าก่อนมีกองทุนหมู่บ้านมีกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนเฉลี่ย 2.5 กลุ่มภายหลังจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเกิดกลุ่มกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉลี่ยเป็น 4.5 กลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่มกองทุนเฉลี่ย 40.4 คน มีจำนวนเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มกองทุนเฉลี่ยประมาณ 50,000 บาทพบปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 5 ด้าน คือ 1. ด้านโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชุมชน 2. ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน 3. ด้านการเรียนรู้และภูมิปัญญาของชุมชน 4. ด้านความสัมพันธ์กับประชาชนกับภาครัฐราชการ และ 5. ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการของชุมชนและจากการวัดระดับความเข้มแข็งของชุมชน 3 ด้าน คือ 1. ด้านการพึ่งพาตนเอง 2. ด้านความสามัคคีและเอื้ออาทร และ 3 ด้านการมีส่วนร่วม จากข้อมูลของชุมชนเมืองตัวอย่าง 38 แห่ง พบว่าด้านการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยด้านความสามัคคีและเอื้ออาทรของชุมชนทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ซึ่งสามารถจัดระดับของชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ ชุมชนเมืองที่มีความเข้มแข็งระดับ ต่ำ 14 ชุมชนชุมชนที่มีความเข้มแข็งระดับปานกลาง 5 ชุมชน และ ชุมชนที่มีความเข้มแข็งระดับสูง 19 ชุมชน จากการวิเคราะห์ทางสถิติ

พบตัวแปร 6 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน 1. ระดับโครงสร้างทางสังคม 2. ระดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ 3. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการในกลุ่ม 4. จำนวนเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม 5. ระดับรายได้ และ 6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และพบตัวแปรที่แตกต่างกันของกลุ่มชุมชนเมืองที่เข้มแข็งกับชุมชนเมืองที่ไม่เข้มแข็งได้ 5 ตัวแปร คือ ระดับโครงสร้างทางสังคม จำนวนเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการในกลุ่ม ระดับความรู้และภูมิปัญญา ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มกับภาครัฐ

ปัญหาการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเมือง คือ 1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ 2. การขาดการประชาสัมพันธ์ 3. การขาดจิตสำนึกในการเป็นผู้นำ ขาดความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองของคณะกรรมการชุมชน ขัดแย้งทางการเมืองและส่วนตัว 4. ปัญหาค่าใช้จ่ายไม่มีค่าตอบแทน 5. การขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6. การกีดกันเล่นพรรคเล่นพวก และแสวงหาผลประโยชน์ 7. การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชน ส่วนแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนเมือง 9 ประการ 1. การคัดสรรหาผู้นำองค์กรชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ มีเวลาเสียสละ 2. การพัฒนาเพิ่มทักษะความรู้ 3. กระตุ้นการทำงานให้มีกิจกรรมผูกพันและต่อเนื่องตลอดเวลา 4. การพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ 5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข กิจกรรม ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 6. การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างงานใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ 7. การพัฒนาบทบาทหน้าที่องค์กรชุมชนทุกระดับ ไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอื่นที่สามารถหมุนเวียนแทนกันได้ 8. การพัฒนาความร่วมมือกับภาคเอกชน 9. การส่งเสริมการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ กรรมการพัฒนาชุมชนควรให้ความสำคัญแก่งานประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างความเข้าใจ ในการทำงานของกองทุนหมู่บ้าน ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นรับผิดชอบให้มากยิ่งขึ้นควรเพิ่มการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน เครือข่ายชุมชนอื่น ๆ รวมทั้งการประสานแผนงานโครงการฯ การตลาด การแลกเปลี่ยนช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ผู้รู้ บุคลากร อุปกรณ์ซึ่งจะสามารถสร้างความสำเร็จของงานกิจกรรมของชุมชนได้เพิ่มขึ้น

ศุคใจ สะอาดยิ่งและคณะ (2552) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนา ยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดน-ไทยกัมพูชาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณ เพื่อพัฒนาจังหวัดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด และศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การวิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษา เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ประกอบด้วย 11 อำเภอ โดยคัดเลือกอำเภอละ 1 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน ประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ กลุ่มต่างๆ ของหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนทั่วไป การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเข้าถึงพื้นที่และเตรียมผู้ช่วยนักวิจัย โดยฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัย 11 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านๆละ 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงหมู่บ้าน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยประชุมระดมสมองผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ๆ 20 คน และร่วมสรุปสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข และระยะที่ 3 การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม พัฒนา ยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงหมู่บ้าน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประชุมระดมสมองผู้นำชุมชน 11 หมู่บ้าน ๆ ละ 8 คน รวม 88 คน ร่วมสรุปภาพรวมของปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข และรูปแบบการมีส่วนร่วม พัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงหมู่บ้าน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย

1. สภาพ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนพัฒนาอำเภอ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด

1.1 สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านเศรษฐกิจ ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ

1.1.1 ผลผลิตการเกษตรราคาตกต่ำ สาเหตุ จากต้นทุนการผลิตสูง ไม่สามารถแปรรูปผลผลิต ขาดการรวมกลุ่มต่อรองราคาผลผลิต หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการแสวงหาผลประโยชน์และทุจริต ตั้งแต่ขั้นตอนการส่งเสริมการผลิต จนกระทั่งการรับซื้อผลผลิต แนวทางแก้ไข การศึกษาปัญหาในกระบวนการผลิต ตั้งแต่ก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต การเก็บเกี่ยว และการขายผลผลิต ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องร่วมกันระบุปัญหาที่สำคัญ ค้นหาสาเหตุ กำหนดแนวทางแก้ไข และดำเนินการแก้ไขปัญหา กระบวนการแก้ไขปัญหามี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขราคาผลผลิตตกต่ำในระดับหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 การหาภาคีช่วยเหลือจากราชการ เอกชน และหน่วยงาน ทางวิชาการ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดหากองทุนเพื่อต่อสู้กับราคาผลผลิต

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดทิศทางและเทคโนโลยีในการผลิต

ขั้นตอนที่ 5 การรวมกลุ่มการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดค่าใช้จ่ายจากการกู้เงิน ลงทุนการเก็บเกี่ยว การชะลอการขาย การแปรรูป และการต่อรองราคา

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างเครือข่ายการแก้ไขราคาผลผลิตตกต่ำในระดับหมู่บ้าน ขยายเป็นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

1.1.2 ปัญหาหนี้สินและความยากจน สาเหตุ ค่าใช้จ่ายสูงในขณะที่รายได้ต่ำ การมีหนี้สินทั้งในและนอกระบบ ทำให้เกิดภาระเรื่องดอกเบี้ยเงินกู้ และไม่มีอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยวหรือช่วงเวลาด่าง แนวทางแก้ไข การหาภาคีจากภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เข้ามาร่วมวิจัย วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกเรื่องรายรับรายจ่าย ในระดับครอบครัวและระดับหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ให้สามารถอยู่ได้โดยพึ่งพาทายนอกหมู่บ้านให้น้อยที่สุด กระบวนการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การพึ่งพาตนเองในสิ่งที่จำเป็นในชีวิต ลดค่าใช้จ่าย โดยใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การฝึกอบรมและสร้างอาชีพเสริม จากหน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การจัดตั้งร้านค้าชุมชน รวมกลุ่มแลกเปลี่ยนสินค้า ต่อรองการซื้อการขายสินค้า

ขั้นตอนที่ 4 การจัดหาแหล่งทุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และรวมกลุ่มเพื่อสะสมเงินทุนของหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 5 การใช้หลักพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือผู้ที่ลำบากให้กลับมาเข้มแข็ง

1.1.3 พื้นที่ทำการเกษตรขาดคุณภาพและไม่เพียงพอ สาเหตุ เป็นครอบครัวขยาย คนมากขึ้นแต่พื้นที่ทำกินเท่าเดิม และพื้นที่ทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ สภาพดินเสื่อมคุณภาพและขาดน้ำ ในการเกษตร แนวทางแก้ไข การพัฒนาศักยภาพในการผลิต โดยการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการในที่ทำกินที่ชัดเจนและมีเหตุผล เสนอรัฐให้มีการปฏิรูปที่ดินตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชนและเพื่อความมั่นคงของชาติ

1.2 สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านสังคม ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ

1.2.1 เยาวชนมีปัญหามั่วสุมอบายมุขและทะเลาะวิวาท เยาวชนมีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ และมีคู่อ่อนวัยอันควร สาเหตุ ครอบครัวแตกแยก เยาวชนถูกทอดทิ้ง ขาดความอบอุ่น ผู้ปกครองไม่มี

เวลาดูแลหรือ ต้องเดินทางไปทำงานต่างถิ่น การดื่มสุรา อิทธิพลกลุ่มเพื่อน ค่านิยมที่ผิด และการประพฤติเลียนแบบที่ได้รับจากอิทธิพลของสื่อต่างๆ แนวทางแก้ไข การสร้างความตระหนักถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้นให้กับครอบครัว ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน ร่วมกันแก้ไขปัญหา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่าง โดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน การส่งเสริมการศึกษาและการอบรมอาชีพให้กับเยาวชนและการใช้กฎหมายและประชาสังคมแก้ไขปัญหา

1.2.2 คุณภาพการศึกษาต่ำ และขาดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สาเหตุเยาวชนขาดแรงจูงใจให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ครอบครัวยากจนไม่สามารถส่งลูกหลานเรียนต่อ คุณภาพการศึกษาในหมู่บ้านต่ำทำให้ยากต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูง แนวทางแก้ไข การให้ความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง การแนะนำการศึกษาต่อ การจัดหาทุนการศึกษากระจายโดยตรงไปยังหมู่บ้าน การพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหาร และครู และให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมแก้ไขปัญหาการศึกษา

1.2.3 การพนันในหมู่บ้าน สาเหตุ ค่านิยมที่ผิด เพื่อความสนุกสนาน และหวังรวยทางลัด มีนายทุนหรือตัวแทนห่วยเถื่อนห่วยหุ้มเข้ามาส่งเสริมสนับสนุน และเจ้าหน้าที่รัฐขาดความเข้มงวดและเข้ามามีผลประโยชน์ในการพนัน แนวทางแก้ไข การฝึกอบรมจัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน และเยาวชน องค์กรทางศาสนาและสถาบันการศึกษาเข้าร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านรณรงค์ และแก้ไขปัญหาการพนันในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่เข้มงวดกวดขัน และรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.3 สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ด้านความมั่นคง ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเด็นที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ

1.3.1 หมู่บ้านตามแนวชายแดนขาดความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัย และความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน สาเหตุ ความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชา ทำให้เกิดความไม่สงบตามแนวชายแดนเขตแดนบางแห่งไม่ชัดเจน มีปัญหาพื้นที่ทับซ้อน มีการจัดตั้งหมู่บ้านของกัมพูชาชิดตามแนวชายแดน แนวทางแก้ไข การจัดตั้งเขตพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะ ตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เจ้าหน้าที่รัฐจัดกองกำลังรักษาความสงบในหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รับและประชาชน การจัดตั้งหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเข้มแข็งตามแนวชายแดนไทยให้เป็นแนวกันชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลและหน่วยราชการตามแนวชายแดน การใช้วัฒนธรรมและศาสนาเป็นสื่อเชื่อมโยงสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

1.3.2 หมู่บ้านตามแนวชายแดนเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติด สาเหตุ แนวชายแดนมีหลายช่องทางในการขนส่งยาเสพติดที่เป็นพื้นราบและป่าไม้สามารถหลบหนีการจับกุมได้ง่าย มีการลักลอบขนยาเสพติดปะปนมากับประชาชนกัมพูชาที่อพยพเข้ามาหางานทำหรือค้าขาย ขาดการประสานงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทำให้การทำงานไม่เป็นแนวทางเดียวกัน และไม่มีความเข้มงวดในการตรวจตราเฝ้าระวัง แนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย จัดตั้งหน่วยงานระดับหมู่บ้านและมีกองกำลังตามแนวชายแดนที่เข้มงวด การให้ความรู้การป้องกันตนเองและการปราบปรามยาเสพติดกับประชาชนในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

1.3.3 ความแตกแยกของประชาชนจากการเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สาเหตุ มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มแบ่งพวก เพื่อผลประโยชน์ที่ชัดเจนและรุนแรง ความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่าง และมีการจัดตั้งหัวคะแนนในแต่ละฝ่าย และการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และองค์การบริหารส่วนตำบลมีญาติพี่น้องแต่ละฝ่ายสมัครรับเลือกตั้ง เกิดการแบ่งกลุ่มแข่งขันก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนในระดับหมู่บ้าน และการขัดแย้งผลประโยชน์ในการดำเนินโครงการต่างๆ ในหมู่บ้านทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและมีช่องว่างห่างกันขึ้นไปเรื่อยๆ แนวทางแก้ไข การปลูกฝังและให้ความรู้ในเรื่องของระบบประชาธิปไตย และการเลือกตั้งอย่างสร้างสรรค์ การป้องกันปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในหมู่บ้าน และการดำเนินโครงการและกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านอย่างโปร่งใสและให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจในการตรวจสอบถ่วงดุลทุกโครงการที่เข้ามาในหมู่บ้าน เพื่อสามารถจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนกระจายไปทุกคนในหมู่บ้าน

2. รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อรองรับแผนนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินในการสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบด้วย 3 กระบวนการ

2.1 กระบวนการพัฒนาแผนและงบประมาณพัฒนาจังหวัด เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 เครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ที่มาจากการจัดตั้งของคณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในส่วนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 3 การรวมแผน ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดนและในส่วนของคณะกรรมการหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้านไปสู่แผนพัฒนาตำบลตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ โดยสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

2.2 กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดนประกอบด้วย 1) การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การกำหนดปัญหาหารือ 3) การตั้งคณะทำงานระดับหมู่บ้าน 4) การตั้งตัวแทนประสานเครือข่าย และ 5) การประสานภาคีกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมสนับสนุนเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน โดยการสนับสนุนภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ให้มีศักยภาพในการจัดทำยุทธศาสตร์ และจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปัญหาหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ในส่วนของเครือข่ายคณะกรรมการประสานงานหมู่บ้านตามแนวชายแดน ไปสู่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ โดยสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

2.3 กระบวนการพัฒนาประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการพัฒนาประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง ของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยประสานงานและร่วมวางแผน กับเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมระดมสมองของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อระบุปัญหาของหมู่บ้าน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การค้นหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง การกำหนดแผนพัฒนาหมู่บ้าน และการกำหนดรายละเอียดของโครงการในส่วนของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนพัฒนาบ้าน ในส่วนของคณะกรรมการประสานงานเครือข่ายหมู่บ้านตามแนวชายแดน เสนอเข้าสู่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบลและแผนพัฒนาจังหวัด ตามลำดับ

นิวัฒน์ ศรีบุญนาค (2552) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแบบพอเพียงในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาหมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแบบพอเพียง 2) เพื่อหากรอบเกณฑ์ตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแบบพอเพียง และ 3) เพื่อหารูปแบบเนื้อหา กระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแบบพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ประชาชนเป็นผู้วิจัยชุมชนของตนเอง (PR&D) ผลจากการดำเนินการวิจัย พบว่า บริบทชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบ้านคาบเหนือ ในอดีตบ้านคาบเหนือเป็นเส้นทางผ่านเข้าสู่ประเทศกัมพูชา สภาพหมู่บ้านมีแหล่งน้ำใหญ่เกิดจากเทือกเขาดงรัก คือ ห้วยอำปือล ห้วยระหาร คนในชุมชนยึดมั่นในพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี มีการนำทุนทางปัญญาทุนทางสังคมมาพัฒนาชุมชนคนในชุมชนมีจิตสำนึกรวมพลังปกป้องสิทธิอย่างเป็นเอกภาพ มีพระสงฆ์ขัดเกลาสติปัญญา มีวิสาหกิจและใช้ทรัพยากรน้ำสร้างฐานเศรษฐกิจมีการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นเครื่องชี้วัด ผู้นำมีคุณธรรม สืบทอดรูปแบบการปกครองให้เยาวชนด้วยคำสอน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนคาบเหนือมี 52 ปัจจัย ชุมชนสืบเนื่องเมืองปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 53 ปัจจัย นำมาเติมเต็มโครงการชุมชนคาบเหนือ 6 ปัจจัย ผลการหากรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด ได้กรอบ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคาบเหนือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีแบบพอเพียง ได้ เกณฑ์ 5 ด้าน เพื่อยกร่างแผนแม่บท

ชุมชน คือ ด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและสุขภาพและ ด้านการปกครอง ได้แผนแม่บทชุมชน 24 แผน คุณค่าที่ได้ จากการนำแผนแม่บทชุมชน คือ ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง คำนับเอง ภูมิใจในรากเหง้าวัฒนธรรมค่านับ “ทุน” และศักยภาพที่แท้จริงของตนเองเกิดวงจรชีวิตใหม่ในชุมชน มีการจัดการชีวิตตนเองเป็นระบบ ตัดสินใจได้เอง เกิดระบบเศรษฐกิจที่สร้างหลักประกันชีวิตที่มั่นคง มีระบบสวัสดิการให้คนในชุมชน ผลการหาตัวชีวิตได้ 44 ตัวชีวิต ทำโครงการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ 39 โครงการ

ผลการขับเคลื่อนโครงการด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ชุมชนใช้วัฒนธรรมเดิมเสริมสร้างพลังต่อสู้กับกระแสความทันสมัยที่เข้าสู่ชุมชน ดำเนินงานได้ผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมด้านเศรษฐกิจ มีการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้โดยการรวมกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีพลังต่อรองกับระบบสถาบันการเงินได้ มีการเรียนรู้การบริหารจัดการรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ผลกำไรจากการออมทรัพย์เกิดเป็นผลผลิตตอบแทนสังคม ชุมชนมีศักยภาพพัฒนาเศรษฐกิจฐานการเงินที่ได้รับจากการวางแผนที่ดีและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมได้อย่างสมดุลมีการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ชุมชนนำภูมิปัญญาวัฒนธรรมความเชื่อมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีการใช้ปัญญาอินทรีย์ ในการผลิตข้าวไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านการปกครอง ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำ บริหารจัดการแก้ปัญหาในชุมชนได้ สามารถรับโครงการจากหน่วยงานอื่นที่เข้าสู่ชุมชนจนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและ เข้มแข็ง ผลการหารูปแบบเนื้อหา กระบวนการ ได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่ง ชุมชนใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาจิตสำนึก เพื่อหาข้อมูล ทำยุทธศาสตร์ ทำแผนพัฒนาตนเอง โดยมีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการชีวิต จัดหาทรัพยากร จัดระบบเศรษฐกิจสังคมของชุมชน มีคณะกรรมการที่คัดเลือกจากคนในชุมชนมีสถานที่ให้คนในชุมชนประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกัน มีคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนจากคนในชุมชน มียุทธศาสตร์กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่คนในชุมชนเป็นผู้วิจัยเอง (PR&D) คำนับระบบคุณค่าจากภูมิปัญญาดั้งเดิม มาบูรณาการแบบองค์รวมเชื่อมโยงกันบนฐานการเรียนรู้ การวางแผน การดำเนินการ ใช้พลังทางสังคมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของเครือข่าย นำมาประยุกต์ใหม่ตามบริบทของท้องถิ่น เน้นการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีเนื้อหาของกระบวนการเรียนรู้การจัดการตามบริบทของชุมชนคาบเหนือ เนื้อหาเป็นแบบองค์รวมบูรณาการพัฒนาทุนท้องถิ่นทุกด้าน มีกระบวนการดำเนินการร่วมกันระหว่างคนนอก (ผู้วิจัยและทีม) และชุมชน ใช้ระเบียบวิธีวิจัย “ประชาพิชญ์และพัฒนา” (PR&D) ที่ประชาชนเป็นผู้วิจัย โดยประชาชนเพื่อประชาชน กระบวนการดำเนินการมี 11 ขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมีหลักการ หลักคิด แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจ มีการร่วมวางแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท เรียนรู้ชุมชนเข้มแข็งตัวอย่าง มีกระบวนการช่วยให้ชุมชนแก้ไขปัญหาตนเองได้

กระบวนการมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนพบกับความพอเพียงเกิดความเข้มแข็ง ได้ที่มหาวิทยาลัยกระบวนการทำให้แผนแม่บทชุมชนขับเคลื่อนตามเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จในระดับปัจเจก ระดับครอบครัว และระดับชุมชน ได้รูปแบบ เนื้อหา กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนคาบเหนือ ผลจากกระบวนการวิจัยทำให้ได้ปรัชญาแนวคิด “การพึ่งตนเองได้ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง และเข้มแข็ง” และได้ยุทธศาสตร์ คือ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต้องให้คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมวิจัยโดยใช้กลยุทธ์พัฒนาชุมชนแบบองค์รวม ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนคาบเหนือ และเป็นตัวแบบให้ชุมชนอื่นนำไปปรับใช้ตามบริบทของตนเอง ซึ่งส่งผลไปถึงการวางแผนการพัฒนาประเทศต่อไป

เขาวรรักษ์ พงษ์จำรัส (2550) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและ ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการ กรมสรรพากรที่ปฏิบัติราชการอยู่ในอาคารสำนักงานใหญ่กรมสรรพากร จำนวน 350 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.9062 การวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า Z-test/ F-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับความมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มข้าราชการในการศึกษาคั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.6 ส่วนมากอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.6 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.1 สถานภาพการสมรสส่วนใหญ่เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 51.4 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.1 คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 3.84, S.D. = 0.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากด้วย ส่วนด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 3.59, S.D. = 0.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในงาน ด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กร และด้านการตอบสนองสังคมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านค่าตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการกรมสรรพากรมีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพศไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม แต่มีผลแตกต่างด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว

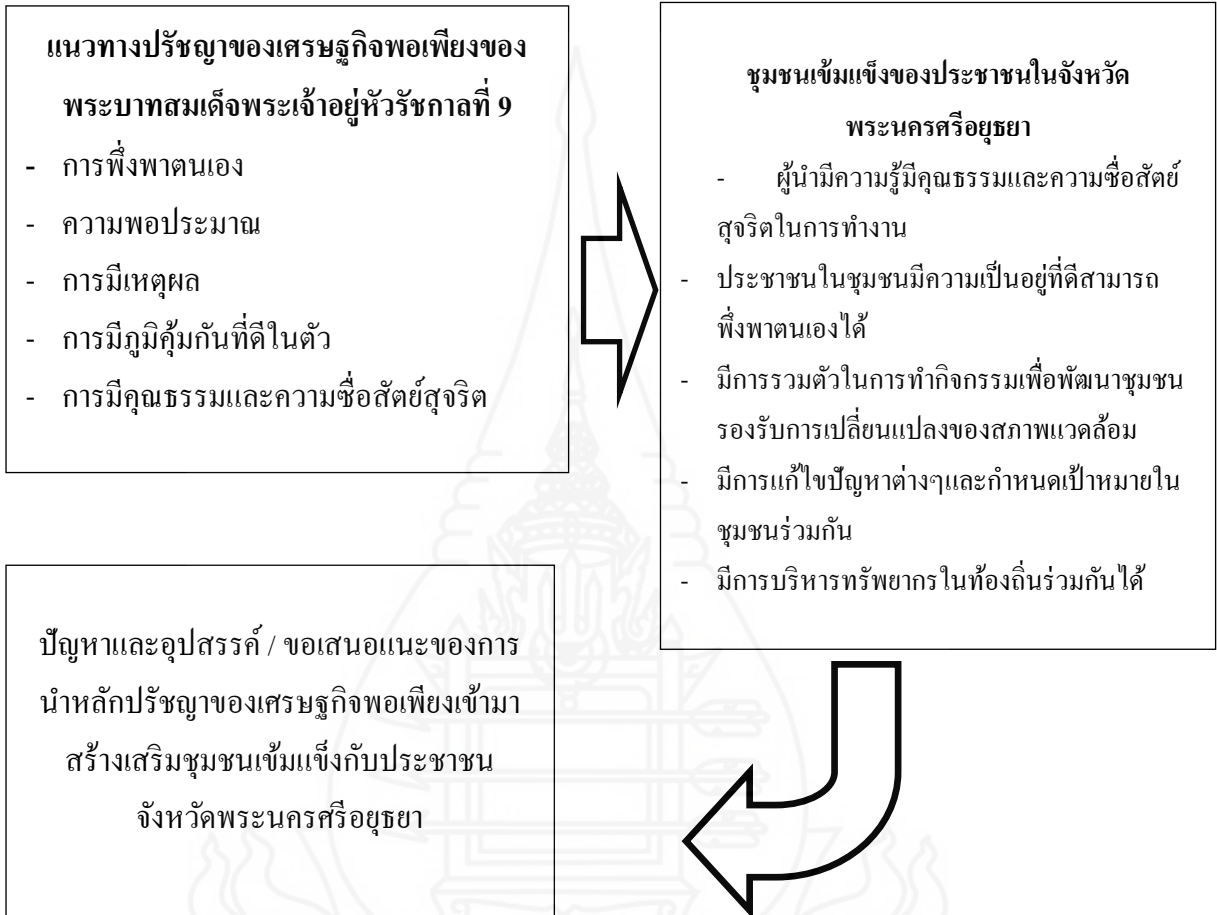
ที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม อายุ และการศึกษามีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม แต่ไม่มีผลแตกต่างเป็นรายด้าน สถานภาพ การสมรสและรายได้ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม และ ไม่มีผลแตกต่างเป็นรายด้าน ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการกรมสรรพากรไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน เพศไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวม แต่มีผลด้านความสัมพันธ์ภายใน องค์กร อายุ สถานภาพการสมรส และรายได้ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวม และไม่มีผลแตกต่างเป็นรายด้าน การศึกษาไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวม แต่มีผลแตกต่างด้านค่าตอบแทน นอกจากนี้พบว่า คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตใน การทำงานของข้าราชการกรมสรรพากร มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.633* ข้อเสนอแนะด้านคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังให้ข้าราชการมีค่านิยมในการใช้ชีวิตอย่างมีสติ มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมการออมเงิน รวมไปถึงการเสริมสร้างสายใยรักของครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน ส่วนด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ควรจัดให้มีการพิจารณาระบบ การจ่ายค่าตอบแทนแก่ข้าราชการให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ข้าราชการกรมสรรพากร และจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานให้บริการประชาชนเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ องค์กร และสังคมมีความแข็งแกร่ง เข้มแข็งต่อไป

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย
2. ข้อมูลในการศึกษาวิจัย
3. กลุ่มประชากรและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. กระบวนการเก็บข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในการศึกษา

2. ข้อมูลในการศึกษาวิจัย

- 2.1 เอกสาร ทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
- 2.2 บทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่คัดเลือกมาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง
(Purposive Sampling) จากภาคส่วนงานต่าง ๆ

3. กลุ่มประชากรและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

3.1 เจริญคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีประชากร 20 ตัวอย่าง ได้แก่

3.1.1 ตัวแทนของส่วนงานราชการ ประกอบด้วย

- 1) ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3) นายวุฒิพงศ์ ทะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 4) ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.2 ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่น ประกอบด้วย

- 1) นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) นายพงศ์พิพัฒน์ บุญมาเลิศ ปลัดเทศบาลอำเภอนครหลวง
- 3) นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

- 4) นางพัชริน ไชยเสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการ อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.3 ตัวแทนของส่วนงานท้อง ที่ประกอบด้วย

- 1) นายประพันธ์ ตรีบุบผานายอำเภอสึกทัย
- 2) นายสุริยา รัชสิทธิพนันท์ ปลัดอำเภอสึกทัย
- 3) นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 4) นายสุ ชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

3.1.4 ตัวแทนของส่วนงานเอกชน / รัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย

- 1) นายเกรียงไกร คำนชัยจิตร ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) นายดาวฤกษ์ ปกิรินมกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพระนครศรีอยุธยา
- 3) นายประดิษฐ์ โมรวางษ์ ผู้ช่วยผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาท่าเรือ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

4) นายชลชัย ศิริวรรณ พัฒนาธุรกิจ ช.ก.ศ. สาขาอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.5 ตัวแทนของส่วนงานภาคประชาสังคม ประกอบด้วย

- 1) นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) นายวีระชัย ทองปลั่ง ครู คศ.3 โรงเรียนวัดแค อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3) นางสาวรัตนา ทองพิมพ์ครู กศน. ตำบล นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 4) นายอติวัฒน์กรณีสังขทัสไนย ครู กศน. ตำบล นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพนี้ จะใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะปลายเปิดชนิดเต็มคำ ประกอบด้วยคำถามหลักของการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ความถูกต้องในเนื้อหาเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับจริงที่ผ่านการตรวจสอบอย่างละเอียดแล้ว เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัย

3. กระบวนการเก็บข้อมูล

3.1 กระบวนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้จะเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 ราย เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์

โดยเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการนัดพบเป็นการส่วนตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกับบันทึกเสียงและภาพ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มเนื้อหาที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปการบรรยายเชิงพรรณนา พร้อมทั้งทำการสรุปเนื้อหาสาระสำคัญ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาถึงสภาพของปัญหา และอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การวิจัยเรื่องแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งทางของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน ตลอดจนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อไปปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีประชากร 20 ตัวอย่าง ได้แก่

1.1 ตัวแทนของส่วนงานราชการ จำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.1.1 ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.1.2 นายเรวัต ประสงค์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.1.3 นายวุฒิชัย ณะสินัง เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.1.4 ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.2.1 นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.2.2 นายชนพัฒน์ แยมคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- 1.2.3 นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 ตัวแทนของส่วนงานท้องที่ จำนวน 2 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.3.1 นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.3.2 นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4 ตัวแทนของส่วนงานเอกชน / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.4.1 นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.4.2 นายดาวฤกษ์ ปกิรัมย์กิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพระนครศรีอยุธยา

1.5 ตัวแทนของส่วนงานภาคประชาสังคม จำนวน 1 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.5.1 นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักในการเก็บข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนของส่วนงานราชการ ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่น ตัวแทนของส่วนงานท้องที่ ตัวแทนของส่วนงานเอกชน/ รัฐวิสาหกิจ และตัวแทนของส่วนงานภาคประชาสังคม รวมทั้งหมด 12 ท่าน

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

2.1 การพึ่งพาตนเอง

การนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ และยังเป็นการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางเส้นทางชีวิตของตนเองให้เรียบง่าย ธรรมดา และเดินสายกลางด้วยปัญญาพร้อมคุณธรรมในจิตใจ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลของทรัพยากร ให้มีความมั่นคง และเกิดความยั่งยืนในที่สุด เปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของอาคารให้แข็งแรง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง) บางคนแปลจาก ภาษาฝรั่งว่า ให้ยืนบนขาตัวเอง คำว่ายืนบนขาตัวเองนี้ มีคนบางคน พูดว่าชอบกล ใครจะมายืนบนขา คนอื่นมายืนบนขาเรา เราก็ โกรธ แต่ตัวเองยืนบนขาตัวเองก็ต้องเสียหลักหักล้มหรือล้มลง อันนี้ก็เป็นความคิดที่อาจจะเฟื่องไปหน่อย แต่ว่าเป็นตามที่เขาเรียกว่ายืน บนขาของตัวเอง (ซึ่งแปลว่าพึ่งตนเอง) หมายความว่า สองขาของเรา ยืนบนพื้น ให้อยู่ได้ไม่หกล้ม ทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงนั้น ไม่ต้องไปขอซื้อของของคนอื่นมา”

(ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“หลักการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนบ้านหลวงนั้น ต้องมีความพอดี 4 ประการ 1. ความพอดีด้านจิตใจ ต้องเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร และนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม 2. ความพอดีด้านสังคม ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รู้จักหนักกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง 3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ

ถึงแควดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป 4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง เพื่อสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของประชาชนชุมชนบ้านหลวง”

(นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

2.2 ความพอประมาณ

คือการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และฝืดเคืองจนเกินไป

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีความพอประมาณความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ”

(นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

อีกทั้งยังสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีความเป็นอยู่ที่พอเพียงพอประมาณซึ่งเป็นไปตามหลักทางสายกลางไม่มากไม่น้อยเกินไปและไม่มีความโลภจนเบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมและมีเหตุผล คือการใช้ปัญญาในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ โดยมีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมซึ่งเป็นภูมิคุ้มกัน เพื่อเตรียมความพร้อมหากเกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งเป็น

ส่วนหนึ่งของความไม่ประมาท การลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นภาคปฏิบัติของแนวคิดตาม พุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง”

(นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านหลวงนั้นมีความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่ายความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และฝืดเคืองจนเกินไป”

(นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

2.3 การมีเหตุผล

ความมีเหตุผลเป็นการพิจารณาที่จะดำเนินงานใด ๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นอยู่แก่เราในวันนี้ ย่อมมีต้นเรื่องมาก่อนต้นเรื่องนั้นคือเหตุ สิ่งที่ได้รับคือผลและผลที่เกิดขึ้นจะเป็นเหตุให้เกิดผลอื่นๆ เนื่องกันไปอีกไม่หยุดยั้งดังนั้นที่พูดกันว่าให้พิจารณาเหตุผลให้ให้คั้นนั้นกล่าวอีกในหนึ่งก็คือ ให้พิจารณาการกระทำหรือกรรมของตนให้คั้นนั้นเอง คนเราโดยมากมักนี้กว่าอนาคตจะเป็นอย่างไรเราทราบไม่ได้แต่ที่จริงเราย่อมจะทราบได้บ้างเหมือนกันเพราะอนาคตก็ไม่ควรจะตกต่ำจะนั้นเมื่อกระทำการใดๆ ควรจะได้นี้ว่าการนั้นจะมีผลสืบไปในอนาคตจักได้มีสติกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้ตัวและระมัดระวัง ทั้งควรจะสำนึกตระหนักด้วยว่า การพิจารณาการกระทำของตนเองในปัจจุบันนั้น นับว่าสำคัญที่สุดจะต้องคิดพิจารณาให้รอบคอบและถ่องแท้ทุกครั้งไป มิฉะนั้นผลที่เกิดขึ้นอาจทำให้ต้องผิดหวังอย่างมากที่สุดก็เป็นได้

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การตัดสินใจดำเนินการใดอย่างมีเหตุผลของประชาชนในชุมชนบ้านหลวง เป็นการตัดสินใจที่ต้องคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลตามความพอเพียงตามหลักวิชาการ กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นไปตามพุทธเศรษฐศาสตร์ ใช้ปัญญาในการพิจารณาตัดสินใจใช้หลักเหตุผลมิใช่คำนึงถึงความอยาก ความโลภ หรือคณา”
(นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆต่างๆ ของประชาชนในชุมชนบ้านหลวงประกอบ ด้วยความถี่ถ้วนรอบครอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข โยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น”
(นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายชนพัฒน์ แยมคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านหลวงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ หรือการดำรงชีวิตประจำวัน เราจำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจที่ดี ควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุผล รวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบไม่ใช่การตัดสินใจตามอารมณ์ หรือจากสิ่งที่คนอื่นบอกมาโดยปราศจากการวิเคราะห์”

(นายชนพัฒน์ แยมคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

2.4 การมีภูมิคุ้มกัน

ข้อนี้จะตรงกับความจริงหรือไม่ประมาทในการใช้ชีวิต ซึ่งถ้าเป็นเรื่องการเงิน ก็ได้แก่การจัดการความเสี่ยงทั้งหลาย เช่น รถ บ้าน เรามีประกันเพียงพอไหม หรือ ถ้าเจ็บป่วยเป็นโรคร้ายแรงหรือโรคมะเร็ง เรารับมือไหวไหม หรือใครจะช่วยเหลือเรา รวมไปถึงการมีเงินสำรองฉุกเฉินที่มากพอ เพราะหากตกงานกะทันหัน เรามีเงินเตรียมไว้กี่เดือน รวมไปถึงเรื่องความขยันก็ได้ เช่น ช่วงที่เราอายุน้อยๆ ก็ต้องรีบทำงานหาเงินเยอะๆ เพื่อเตรียมเงินไว้ใช้ในยามเกษียณอย่างเพียงพอ ก็ถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันของเรา ก็ได้ หรือใครที่เป็นนักลงทุน ก็อาจต้องศึกษาสินค้าการเงินนั้นให้ดี เพราะถ้าเรามีความรู้มาก เราก็ถือว่าเรามีภูมิคุ้มกันมาก หรือ อาจมองเป็นการกระจายการลงทุน Asset Allocation ก็ได้ ก็ถือว่าเป็นการกระจายความเสี่ยง ซึ่งก็เป็นการลดความเสี่ยงในการลงทุน ก็เท่ากับว่าเรามีภูมิคุ้มกันด้านการเงินมากขึ้นไปด้วย

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายวุฒิพงษ์ ทะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที ซึ่งเป็นไปตามพุทธเศรษฐศาสตร์ที่มีความไม่ประมาทต้องเตรียมพร้อมและเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติ”

(นายวุฒิพงษ์ ทะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

อีกทั้งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า “ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสiena สัมภาษณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งสภาพลม ฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน”

(ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

2.5 การมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวที่เราไม่สามารถสร้างครุฑบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารและนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัย และความประพฤติที่ไม่ดีคุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือ การขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวที่เราไม่สามารถสร้างครุฑบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารและนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัย และความประพฤติที่ไม่ดี

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีการยึดหลักคุณธรรมเป็นแนวทาง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โลภ รู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น มีความสามัคคีดำเนินชีวิตด้วยความอดทน พากเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นไปตามพุทธเศรษฐศาสตร์ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนมีความเพียรและใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต”
(นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การที่ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีความซื่อตรง มีความซื่อสัตย์มีความจริงใจต่อผู้อื่น คนเราอยู่ร่วมกันต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และจริงใจต่อกัน ไม่เป็นคนคดในช่องอกไม่มีลับลมคมในต่อกัน พูดคำใดต้องมีดังที่พูด ไม่โกหกหลอกลวงกัน ความอย่าง ใจจริงเป็นอย่างไรรู้ต้องพูดแสดงออกไปตามความจริง”
(นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า “คนซื่อตรงเป็นคนมีเกียรติ ผู้อื่นให้ความเคารพและให้การยกย่องว่าเป็นคนดี อาชีพทุกชนิด มีเกียรติ คนโกงเป็นบุคคลไม่น่าคบ ความซื่อสัตย์สุจริตที่แสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสิ่งประเสริฐ” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายเกรียงไกร ด่านชัยวิจิตร ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ความซื่อสัตย์สุจริต ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้น ย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่แม้ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมองเห็นไกล เสมือนหนึ่งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นกับผืนแผ่นดินไทย พระองค์ท่านได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว และดูเหมือนว่าสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ จะไม่เกิดขึ้น

กับประเทศไทย ถ้าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไม่ถูกละเลยและเป็นที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำประเทศและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา มีความรอบคอบ จะทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมั่นคง สงบสุข ร่วมเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนในชุมชนด้วยกันเอง”

(นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ปัญหาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมในชุมชน อีกทั้งยังพบว่าผู้นำในพื้นที่ยังขาดการถ่ายทอดให้ประชาชนได้ไม่ดีเท่าที่ควร ปรากฏรายละเอียดดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ปัญหาที่สำคัญของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งให้กับประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็คือ ผู้นำในระดับท้องถิ่นและประชาชนในชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมในชุมชน เนื่องจากประชาชนส่วนมากมีสภาวะจิตใจไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ขาดจิตสำนึกที่ดีไม่มีความเอื้ออาทร ไม่รู้จักประนีประนอม นึกถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว”

(ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายเรวัต ประสงค์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ประชาชนในชุมชนบ้านหลวง และผู้นำในพื้นที่ยังขาดความรู้ และความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และไม่ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลกันชุมชนทำให้ขาดความเข้มแข็งภายในชุมชน และที่สำคัญไม่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และเข้มแข็งจึงทำให้ไม่สามารถนำไปปฏิบัติและถ่ายทอดต่อไปได้อย่างที่ควร”

(นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

3.2 ความแตกต่างกันทางความคิดของประชาชนชุมชน

การทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากคนแต่ละคนมีพื้นฐานทางสังคม การศึกษา ครอบครัว บทบาทหน้าที่การงาน ความรู้ ประสบการณ์ อายุ ระดับวุฒิภาวะ ที่แตกต่างกัน การมาทำงานร่วมกัน สนใจในสิ่งเดียวกัน แต่คนอาจมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นแตกต่างกัน การใส่ใจในสิ่งนั้นก็อาจแตกต่างกันไป หากแตกต่างกันมากอาจลุกลามจนเกิดความขัดแย้งและทำให้การดำเนินโครงการสะดุด ดังนั้นเราควรเปิดใจยอมรับความแตกต่างของแต่ละคนให้ได้ และทำงานร่วมกับพวกเขาอย่างมีความสุขจากการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างกันทางด้านความคิด คือประชาชนยึดถือแต่ความคิดของตนเองเป็นสำคัญไม่สนใจต่อปัญหาของผู้อื่นที่มีความสำคัญมากกว่าตนเอง เนื่องจากคิดว่าปัญหาของตนเองก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าของผู้อื่น จึงส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองให้กับประชาชนในจังหวัด ปรากฏรายละเอียดดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“ทัศนคติหรือความมีอคติของแต่ละบุคคล ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งให้ประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากจะทำให้ยึดถือแต่ความคิดของตนเองเป็นสำคัญไม่สนใจต่อปัญหาของผู้อื่นที่มีความสำคัญมากกว่าตนเอง เนื่องจากคิดว่าปัญหาของตนเองก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าของผู้อื่น ตนเองประสบปัญหามากกว่า จึงส่งผลต่อการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งให้กับประชาชนในจังหวัด”

(นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า “ความคิดในแต่ละบุคคลในชุมชน ถือเป็นปัญหา มากที่สุด เนื่องจากทุกคนมีความรู้ไม่เท่ากัน ประสบการณ์แต่ละคนจึงที่แตกต่างกัน จะทำให้แต่ละคน มีข้อมูลที่ “ไม่เท่ากัน” ดังนั้นปฏิภิกิริยาของคนแต่ละคนที่แสดงออกจึงจะไม่เหมือนกัน ก่อให้เกิดความ แดกแยกทางความคิด”

(นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

3.3 ปัญหาของตัวผู้นำชุมชน

จีนเชื่อว่าเป็นผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำกลุ่ม ทีม หน่วยงาน ฝ่ายงาน บริษัท องค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน ฯลฯ ก็ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งในระดับสูงของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และจะต้อง เป็นผู้ที่นำพาหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ นอกจากเรื่องงานแล้ว ผู้นำจะต้อง นำคน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่อยู่ภายใต้การดูแล ให้สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วย ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีทักษะในการบริหารคน ที่สามารถที่จะสร้างความเชื่อถือให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ของตนเองได้ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเดินตามผู้นำอย่างเต็มใจ และพอใจ รวมทั้งร่วมทุกข์ร่วมสุขกับ ผู้นำของตนอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ดี มีผู้นำอีกมากมายหลายคนที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้นำแล้ว กลับใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบ คิดว่า ผู้นำสามารถทำได้ทุกอย่าง สามารถที่จะยกเว้นกฎเกณฑ์ต่างๆ จนเกิดการกระทำผิดกรรมแยๆ และจากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของตัวผู้นำชุมชน คือผู้นำ มีความรู้ ความเข้าใจ และอุดมการณ์การพัฒนาไม่ดีพอ เมื่อร่วมทำกิจกรรมกับประชาชนในชุมชนต้องเผชิญ กับปัญหาและความยากลำบากของประชาชนจึงขาดขวัญ-กำลังใจ ไม่สามารถดำเนินการได้ หรือเกิด ความท้อถอยหรือไม่สามารถทำงานอุทิศทุ่มเทให้กับการพัฒนาได้ อีกทั้งปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง รวมทั้งการเบียดบังเวลาทำงาน ไปทำงานอื่นส่วนตัวด้วยก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้ช้ากว่าที่ควร จะเป็น

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า “ต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน ได้และกิจกรรมที่เป็นผลดีต่อชุมชนและสังคมได้โดยนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาใช้ในการบริหาร เพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.1 ลดความเหลื่อมล้ำทางความคิด

ความขัดแย้งทางความคิดเป็นสภาพการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นความแตกต่างที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า แสดงพฤติกรรมเปิดเผยออกมาอย่างแตกต่างกัน สภาพการณ์เหล่านี้คือความขัดแย้ง ซึ่งอาจเกิดจากมีการรับรู้ในเป้าหมายที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ มีความต้องการที่แตกต่างหรือแย้งซึ่งในสิ่งเดียวกัน หรือต้องการความเท่าเทียมกันทั้งด้านวัตถุประสงค์และคุณค่าเกิดความรู้สึกต้องการเอาชนะหรือทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่พึงพอใจสูญเสียหรือถูกกดดันหรือเกิดความต้องการที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง สถานการณ์เหล่านี้จะทำให้เกิดความตึงเครียดเพราะความไม่เห็นด้วยหรือไม่ตกลงด้วย และมีแนวโน้มทำให้แต่ละฝ่ายมีทิศทางที่ตรงข้ามบทสรุปของความขัดแย้งก็จะกลายเป็นแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ไม่ขึ้นตรงต่อกลุ่มใหญ่ทั้งในแง่ของความคิดและการปฏิบัติส่งผลกระทบต่อสันติสุขของสังคม ดังนั้นควรมีระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการบริหารงานทางการเมือง เพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางความคิด โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันมากขึ้นในแสดงความคิดเห็นเรื่องการเสนอโครงการหรือวาระต่างๆ

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“สร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการบริหารงานทางการเมือง โดยการแก้ไขความเข้าใจผิดให้ประชาเข้าใจให้ตรงกัน คือการออกคำแถลง แถลงการณ์หรือประกาศ ซึ่งแจ้งแก้ความเข้าใจผิดนั้นไปยังกลุ่มประชาชนเพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ซึ่งวิธีการแก้ไขความเข้าใจผิด วิธีนี้จึงเป็นวิธีแก้โดยตรงไปตรงมา เพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางความคิด โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น ในเรื่องการเสนอโครงการเพื่อเข้ารับรรุแผน”

(นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จะต้องมียากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มียากจนมารวมกัน ได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม ผู้นำชุมชน หรือกระทำผ่านองค์กร ดังนั้นผู้นำชุมชนองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชน และคนก็มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะคนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาชนบท และประชาชนยังเข้ามามีบทบาทในวิธีการทำงานของภาครัฐและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชน

สอดคล้องกับบทบทสัมภาษณ์ของ นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“เริ่มต้นที่ประชาชน การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเองช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น โดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา มองโลก มองชีวิต มองปัญหาจากทัศนะของประชาชน เพื่อให้เข้าใจปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เขาถึงชีวิตจิตใจของประชาชน ยึดหลักประชาชนเป็นพระเอก โดยประชาชนจะต้องเป็นผู้กระทำการพัฒนาด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นผู้ถูกกระทำ หรือเป็นฝ่ายรองรับข้างเดียว เพราะผลของการกระทำการพัฒนานั้น ตกอยู่ที่ประชาชนโดยตรง และท้องถิ่นโดยตรง”

(นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายดาวฤกษ์ ปกิรินทร์กิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

“การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ต้องมีการทำงานร่วมกันของ 4 องค์กรหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น และภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาท โดยใช้หลักการทำงานเป็นทีม ร่วมกันให้ภาคราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในวงเป้าหมายในการ

เปลี่ยนวิธีการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่การร่วมเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารของภาครัฐ” (นายดาวฤกษ์ ปิทธิณัมกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม,2561)

4.3 ผู้นำทุกระดับชั้นต้องมีประสิทธิภาพ

ผู้นำหรือผู้บริหาร เป็นผู้มีความสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ จึงต้องเรียนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถเข้าใจผู้ได้บังคับบัญชา รู้จัก ศิลปะการเป็นผู้นำ หลักการบริหารงาน บทบาทหน้าที่สำคัญของการเป็นผู้นำ การจัดลำดับงาน การบริหารคนสมัยใหม่ อำนาจหน้าที่ ทำให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น การเป็นผู้นำที่ดีต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ขององค์กรและจะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างดียิ่ง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนขององค์กร เพื่อป้องกันการเข้ามาแสวงหา อำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มนักการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างมากที่สุด เพราะนักการเมืองท้องถิ่นที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ มากกว่าที่จะเข้ามาพัฒนา

สอดคล้องกับบทบทสัมภาษณ์ของ นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า

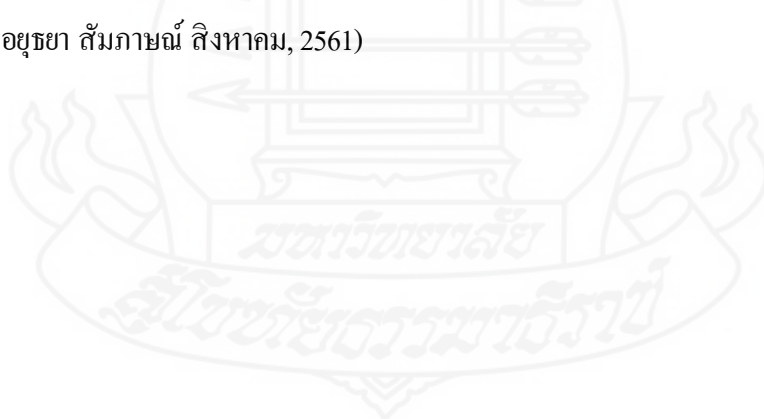
“เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ขณะนี้ ขอให้รัฐบาล กำหนดข้อบังคับให้เรียบร้อยและดีที่สุด ก่อนที่จะให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่ได้คุณภาพของนักการเมือง และป้องกันการเข้ามาแสวงหา อำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มนักการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างมากที่สุด เพราะนักการเมืองท้องถิ่นที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ มากกว่าที่จะเข้ามาพัฒนา ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปแนวทางเดียวกันประชาชนเกิดความสับสนและรู้สึกไม่มีที่พึ่ง ก่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแย่”

(นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม,2561)

4.4 การให้ความรู้ และแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การให้ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ กล่าวคือการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ และการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาสังคม โดยคนทุกๆ คนต้องมุ่งมั่นหาวิชาความรู้ มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ และดำเนินชีวิตด้วยความนอบน้อม พากเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างที่ดีเด่นของผู้นำที่ไม่เหมือนใครในโลก และทรงเป็นแรงบันดาลใจในแบบที่ประชาคมโลกปัจจุบันต้องเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแก่ประชาชน การให้ความรู้กับประชาชนตั้งแต่รากหญ้า ให้เข้าใจในกระบวนการดำเนินงานของท้องถิ่น และจัดอบรมให้ความรู้ ควบคู่ไปกับหลักในการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายค อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวว่า “ต้องพัฒนาเยาวชนไปจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำไปใช้ และพัฒนาการในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาวิธีคิดต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดี” (นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายค อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยที่สำคัญเป็น 3 ข้อ ได้แก่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1.2 เพื่อศึกษาถึงสภาพของปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1.3 เพื่อศึกษาถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนของส่วนงานราชการ ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่น ตัวแทนของส่วนงานท่องเที่ยว ตัวแทนของส่วนงานเอกชน/ รัฐวิสาหกิจ และตัวแทนของส่วนงานภาคประชาสังคม รวมทั้งหมด 12 ท่าน ซึ่งการสัมภาษณ์ใช้แบบเชิงลึกและการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยใช้การสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในฐานะผู้ศึกษา โดยเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงและนำทฤษฎีมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3 ผลการศึกษา

1.3.1 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1) ประเด็นการรวมตัวในการทำกิจกรรม และมีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนร่วมกัน พบว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนบ้านหลวง มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก แสดงความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่ง ในการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ ย่อมสร้างความมั่นใจให้กับภาคประชาชนมักดำเนินงานและการที่ประชาชนได้เข้ามา มีบทบาทเช่นนั้น ก็จะทำให้ภาครัฐปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความระมัดระวังและตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ดีต่อประชาชน หลักการมีส่วนร่วมนี้จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น อย่างกว้างขวาง ในหลายประเทศและจะเชื่อมโยงกับการรับผิดชอบต่อสังคม การให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชนของประชาชน และความสามารถในการปฏิบัติงานของภาครัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาของจังหวัดได้อย่างตรงจุดและเห็นรูปธรรม และการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่เป็นข้อเท็จจริงและเข้าใจง่าย เป็นประโยชน์ต่อเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

2) ประเด็นประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ พบว่า การนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงรู้จักการนำหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น มีการจัดอบรมและปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักถิ่นของตนเอง มีการรวมกันในการจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนรวมถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเนื่องจากปัจจุบันประชาชนมีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอกทำให้ขอความร่วมมือจากส่วนงานต่างๆที่จะเข้ามาแนะนำให้ความรู้และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จนสามารถพึ่งพาตนเองได้

3) มีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม พบว่าประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอนกับ สถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลทั้งสภาพลม ฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเองและตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน

4) ผู้นำมีความรู้มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน พบว่าก่อให้เกิดการมีผู้นำที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในบางราย ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้น ย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่แม้ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำประเทศและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนมีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา มีความรอบคอบ จะทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านหลวงมั่นคง สงบสุข ร่มเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนในชุมชนด้วยกันเอง

5) มีการบริหารทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าประชาชนในชุมชนบ้านหลวงให้ความสำคัญกับทรัพยากรในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งที่มีค่าซึ่งประชาชนในชุมชนและเลือกใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ลดความสูญเปล่า และเพิ่มคุณค่าให้แก่ทรัพยากรที่ตนเองถือครองอยู่ไม่ว่าหน่วยงานธุรกิจชุมชนหรือครัวเรือน ก็ต้องเผชิญทางเลือกในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัดและคุ้มค่าซึ่งก็คือการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม

2. อภิปรายผล

2.1 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในประเด็นการรวมตัวในการทำกิจกรรม และมีการแก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชนร่วมกัน พบว่า ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก แสดงความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่ง ในการตัดสินใจ ในการดำเนินการกิจการต่างๆ และยังเป็นรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการร่วมกันพัฒนา และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับหลักการของ อรุณ หนูผุด (2549) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วม โครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนดรูปแบบเป้าหมายของงานและกำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคือสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

2.2 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในประเด็นประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ พบว่า การนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรู้จักคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรวมทั้งการจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนรวมถึงการประยุกต์เปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้าน เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนจนสามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับหลักการของ ขจรพัฒน์ เกษตระชนม์ (2546) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนโดยผ่านกองทุนชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 5 ด้าน คือ 1. ด้านโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชุมชน 2. ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน 3. ด้านการเรียนรู้และภูมิปัญญาของชุมชน 4. ด้านความสัมพันธ์กับประชาชนกับภาคราชการ และ 5 ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการของชุมชนและจากการวัดระดับความเข้มแข็ง

ของชุมชน 3 ด้าน คือ 1.ด้านการพึ่งพาตนเอง 2. ด้านความสามัคคีและเอื้ออาทร และ 3 ด้านการมีส่วนร่วม

2.3 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในประเด็น มีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม พบว่า จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมโลกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกได้ว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกัน จะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีเหตุการณ์ที่แย่มากที่สุดก็จะรับมือได้สอดคล้องกับ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ที่กล่าวว่าลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

2.4 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในประเด็น ผู้นำมีความรู้มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน พบว่า บุคคลทุกระดับชั้นนั้นต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนตัดสินใจและแก้ปัญหาในองค์กรเพื่อลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ขององค์กร เพื่อจะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างดียิ่ง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนขององค์กร สอดคล้องกับคำกล่าวของ ประสาน หอมพูล และ ทิพวรรณ หอมพูล (2540, น.23-26) ที่ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ผู้ได้บังคับบัญชาภายในองค์กร หรือในกลุ่มคนในสถานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2.5 แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา

ในประเด็น มีการบริหารทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งที่มีค่าซึ่งประชาชนในชุมชนควรเลือกใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ลดความสูญเสียและเพิ่มคุณค่าให้แก่ทรัพยากรที่ตนเองถือครองอยู่ไม่ว่าหน่วยงานธุรกิจชุมชนหรือครัวเรือน ต้องเผชิญทางเลือกต่างๆอยู่เสมอ ดังนั้นจึงต้องตัดสินใจอย่างชาญฉลาดให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งก็คือการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร นามวงศ์ (2553, น.30-32) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารทรัพยากรร่วมกันอย่างแท้จริงประชาชนในพื้นที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาการร่วมคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุมติดตามประเมินผล

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ที่ให้บริการในเรื่องการสร้างเสริมทางการเมืองให้กับประชาชน ในแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย
- 2) ควรมีการจัดระบบการให้บริการในเรื่องของการนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อสร้างความเข้มทางการเมืองให้กับประชาชน อย่างเป็นรูปธรรม
- 3) ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชุมชนให้มากขึ้น และแสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1) ควรศึกษาทัศนคติและความต้องการของประชาชนต่อการนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการจะสร้างความเข้มทางการเมือง เพื่อให้ได้ผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2) ควรศึกษารูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชน เพื่อที่จะมีการสื่อสารได้ทั่วถึง และตรงต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ควรศึกษาถึงความรู้พื้นฐานของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) ควรศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2542). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฉบับชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัทพิชการพิมพ์
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชน. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอเน็ต.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคมประชาสังคม. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.
- ประเวศ วะสี. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม. ปาฐกถาพิเศษป่วย อังภากรณ์. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- เขารักษ์ พงษ์จำรัส. (2550). คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่.
- กรรณิการ์ ปาลี. (2554). การมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท) มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- กวี คำพลับ. (2555). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ.
- ขจรพัฒน์ เกษตรชนม์. (2546). การศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนโดยผ่านกองทุนชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยหัวเฉียว, สมุทรปราการ.
- จิราภา นิมสุข. (2544). ศักยภาพของชุมชนในด้านทันตสาธารณสุข. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวุฒิ ถวาย. (2555). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อภารกิจด้านส่งเสริมการเกษตรของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

- ดวงภรณ์ โตอนันต์. (2549). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาโครงการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษา ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรราชธานี: สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- นเรศ วงศ์คม. (2554). แนวทางการพัฒนาการกำหนดนโยบายด้านการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเทศบาลตำบลวงแหวน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- นิวัฒน์ ศรีบุญนาท. (2552).” รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนแบบพอเพียงในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง: กรณีศึกษาหมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์”. วารสารศรีนครินทร์วิโรจน์วิจัยและพัฒนา, 1(1),70-83.
- ปยุตญา แม่นพักษณ์. (2554). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการปัญหาการเกษตรของชุมชนเข้มแข็ง.หมู่บ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ลีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ. (2552).” แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางแผนชุมชน” ในเอกสารการสอนระบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนอีสานใต้. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมปอง วงษ์ชัย. (2554). การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สรารุช แสงโชติ. (2553). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี:
- สุภาพร นามวงศ์ (2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านงานทะเบียนรถศึกษากรณี สำนักงานขนส่งจังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุดใจ สะอาดยิ่งและคณะ. (2552). รูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านตามแนวชายแดน-ไทยกัมพูชาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2557). *ข้อมูลจำนวนประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.
พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *รายงานภาวะสังคมไทย*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เหนือ แสงลำพูน. (2552). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการเกษตรวิชญา
จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรฤทธิ เอมะปาณ. (2543). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ฉบับชุมชน*. กรุงเทพฯ:
บริษัทพิชการพิมพ์.
- อรุณ หนูผุด. (2549). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล: กรณีศึกษาอำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา*. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อับดุลฮาฟิซ สะดีมีอมะ. (2551). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมอาชีพด้าน
การเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
ยะลา.
- เกรียงไกร ด่านชัยวิจิตร. (2561, มีนาคม). *ประธานหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- ดาวฤกษ์ ปกีรณมกิจ. (2561, มีนาคม). *ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
สาขาพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- ชนพัฒน์ เข้มคงเมือง. (2561, สิงหาคม). *นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา [สัมภาษณ์]*.
- พัชริน ใจแสน. (2561, สิงหาคม). *พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา [สัมภาษณ์]*.
- รัชณี จิตมนตรี. (2561, มีนาคม). *รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง
อำเภอเสนา [สัมภาษณ์]*.
- เรวัต ประสงค์. (2561, เมษายน). *รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- วุฒิพงศ์ ตะสินัง. (2561, เมษายน). *เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- สมทรง พันเจริญวรกุล. (2561, สิงหาคม). *นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- สมศักดิ์ ฤทธิศร. (2561, กรกฎาคม). *กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา [สัมภาษณ์]*.
- สุจินต์ ไชยบุศศักดิ์. (2561, เมษายน). *ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.
- สุชิน กิจบำรุง. (2561, กรกฎาคม). *ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา [สัมภาษณ์]*.
- อภิรักษ์ เผือกฟ่อง. (2561, เมษายน). *ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [สัมภาษณ์]*.

- Nelson, L., Ramsey, C. E., & Verner, C. (1960). *Community structure and change* (No. HM131 N44).
- Norton, A. R. (Ed.). (2001). *Civil society in the Middle East. 2 (2001)* (Vol. 2). Brill.
- Park, R. E., & Burgess, E. W. (2019). *The city*. University of Chicago Press.
- Sanders, I. T. (1958). *The community: an introduction to a social system* (No. HT65 S2).
- Mathews, A., Ridgeway, V., & Williamson, D. A. (1996). "Evidence for attention to threatening stimuli in depression". *Behaviour research and therapy*, 34(9), 695-705.
- Yamane, T. (1967). *Problems to accompany" Statistics, an introductory analysis"*. Harper & Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศูนย์วิจัยวรรณคดีราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มีปัญหา และอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

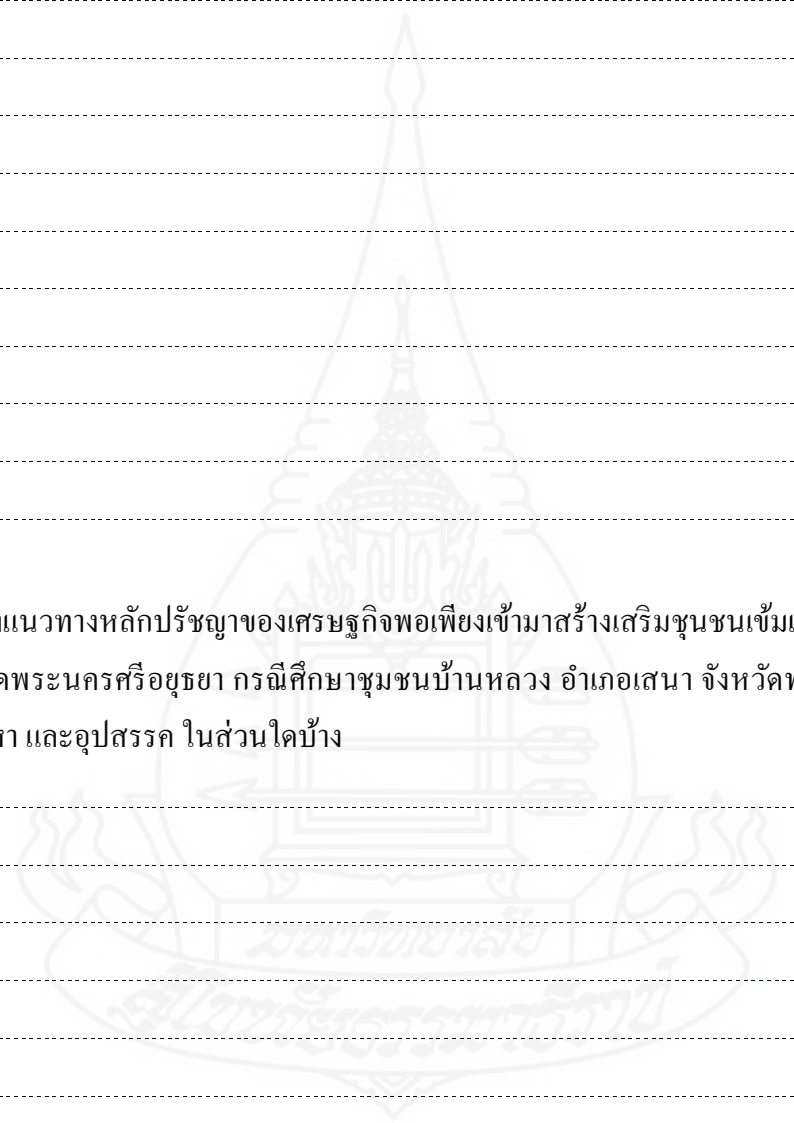
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
การถอดแบบสัมภรณ์

ถอดแบบสัมภาษณ์

ตัวแทนของส่วนงานราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“โดยส่วนตัวคิดว่ากรอบคร่าว การส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักพอเพียงพออยู่ มีเงินออม พึ่งตนเองได้ และต่อด้วยระดับชุมชน การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มการสร้างแรงงานและอาชีพ น่าจะเป็นการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา” (ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างไรบ้าง

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดสังคมมีความเข้มแข็ง ผู้คนมีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง ดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของการรู้จักตัวเอง รู้จักพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้” (ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรคในส่วนใดบ้าง

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นปัญหาหนึ่งของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ก็คือ ผู้นำไปใช้อาจยังไม่ได้ศึกษาหรือไม่มีความรู้เพียงพอ ทั้งยังไม่วิเคราะห์หรือตั้งคำถาม ในการดำเนินงานเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเรียกสิ่งนี้ว่า วิฤตเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความไม่รู้ว่าจะนำปรัชญานี้ไปใช้ทำอะไร กลายเป็นว่าผู้นำสังคมทุกคน ทั้งนักการเมืองและรัฐบาล ใช้คำว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้รู้สึกว่าได้สนองพระราชดำรัส

และให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี หรือพูดง่ายๆ ก็คือ “เศรษฐกิจพอเพียง” ถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อตัวเอง” (ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“โดยส่วนตัวคิดว่าปัญหาที่สำคัญของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองให้กับประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็คือ ผู้นำในระดับท้องถิ่นและประชาชนในชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมในชุมชน” (ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไปท่าน คิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการวิเคราะห์เชิงระบบจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ความรู้และคุณธรรมทั้งในส่วนบุคคลและสังคม หากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเข้มแข็งเป็นรูปธรรม จากการปรับวิถีทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในลักษณะของภูมิปัญญาชาวบ้าน ก็จะก่อให้เกิดความยั่งยืน” (ดร. สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

ตัวแทนของส่วนงานราชการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการดำเนินตามแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งแผนพัฒนาระยะยาว และแผนสามปีซึ่ง กำหนดแผนสอดคล้องกับแผนต่างๆ ตั้งแต่ระดับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวง กรม แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยามุ่งเน้น ให้ท้องถิ่นบริหารจัดการขยะ ตั้งแต่ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด” (นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง

“น่าจะเป็นลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ที่อยู่ในความปกครอง ผู้นำสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความมั่นคงในอาชีพ มีความพอดี มีความสุข สามารถพึ่งตนเองได้ก็จะสามารถเอาชนะใจประชาชน และถูกเลือกมาเป็นผู้นำของชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป” (นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหา และอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

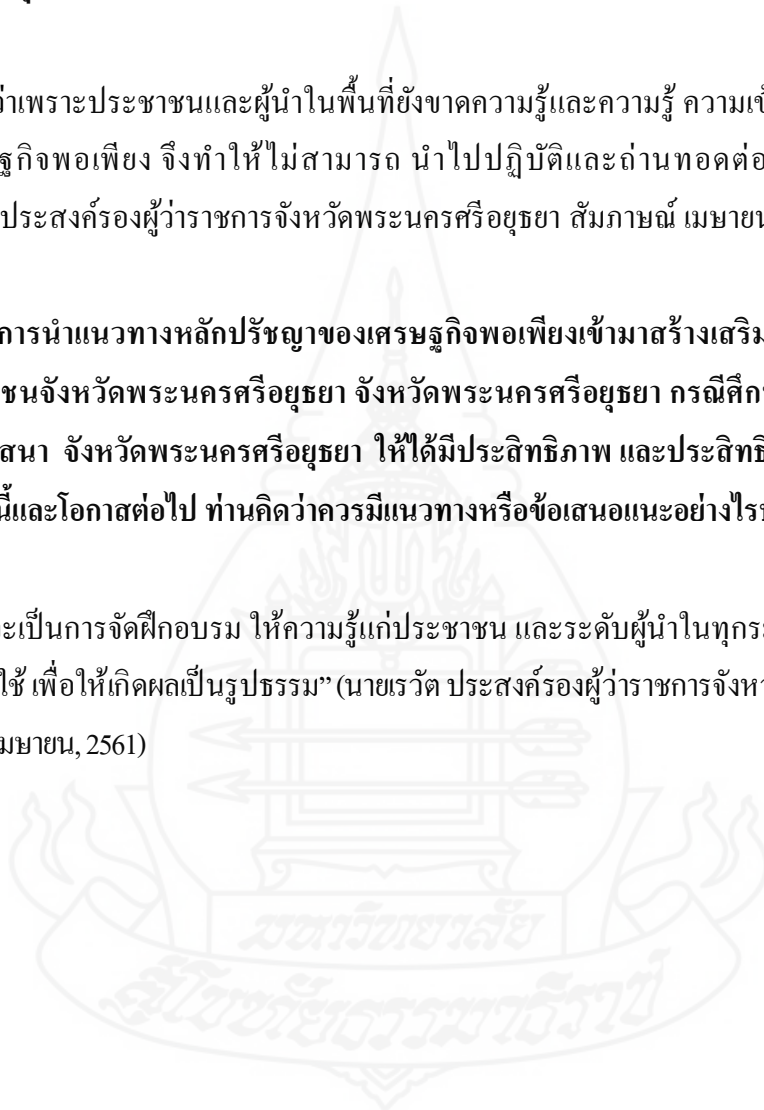
“โดยส่วนตัวคิดว่าด้วยสภาพและสังคมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสังคมเมืองที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว จึงทำให้การดำรงชีวิตของชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังไม่สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร” (นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“คิดว่าเพราะประชาชนและผู้ผู้นำในพื้นที่ยังขาดความรู้และความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ไม่สามารถ นำไปปฏิบัติและถ่วงทอดต่อไปได้อย่างที่ควร” (นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“น่าจะเป็นการจัดฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ประชาชน และระดับผู้นำในทุกระดับ เพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม” (นายเรวัต ประสงค์รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

ตัวแทนของส่วนงานราชการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต มีมาตรฐานการรองรับเสริมการรับรู้ ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมมากขึ้น แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และรับทราบความต้องการของประชาชน ผู้การปฏิบัติการ” (นายวุฒิพงศ์ ณะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 256

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดก่อให้เกิดการพัฒนาแล้วคือ มันจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีการดำเนินงานต่อเนื่อง ดูแลรายเก่า สมักรายใหม่ การเป็นกลุ่มเครือข่ายระดับอำเภอ จังหวัด และการสร้างผู้นำอาชีพ” (นายวุฒิพงศ์ ณะสินังเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

“น่าจะมีการพัฒนา โดยให้ความสำคัญ 60% กับการปฏิบัติและประมาณ 40% ให้ความสำคัญกับสินค้าหลัก คือ ข้าว ส่วน ปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ยังขาดความสนใจสิ่งสำคัญคือการเสริมการเรียนรู้ รับรู้ สนใจน้อย” (นายวุฒิพงศ์ ณะสินังเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามุขมนตรีบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการที่ดินทำกินมีน้อย เป็นพื้นที่เช่าเอกชนมีจำนวนมาก อีกทั้งแรงงานครัวเรือนมีน้อย ส่วนใหญ่จะมีผู้สูงอายุขึ้นทุกๆปี และการคิดอ่านเรื่องของอนาคตยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า” (นายวุฒิพงศ์ ณะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน,2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษา มุขมนตรีบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไปท่าน คิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“น่าจะมีการพัฒนา โดยสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง หลักการกับความเป็นจริงๆ อีกทั้งยังสร้างตัวอย่างควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของประชาชน เพิ่มความรู้การบริหารจัดการอาชีพที่ประชาชนต้องเป็นผู้บริหารจัดการ ทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่า และสูงสุด” (นายวุฒิพงศ์ ณะสินังเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

ตัวแทนของส่วนงานราชการปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะเป็นการวางแผน เพื่อการพัฒนาโดยคนในชุมชน ร่วมคิด ค้นหาความต้องการ หรือ ปัญหา โดยใช้ทุนในชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วน ในชุมชน” (ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะพัฒนาประชาชนที่มีความพึงพอใจในความพอเพียง สามารถอยู่ได้ด้วยการประกอบอาชีพ และใช้ชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้ประจำอำเภอ และจังหวัด” (ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

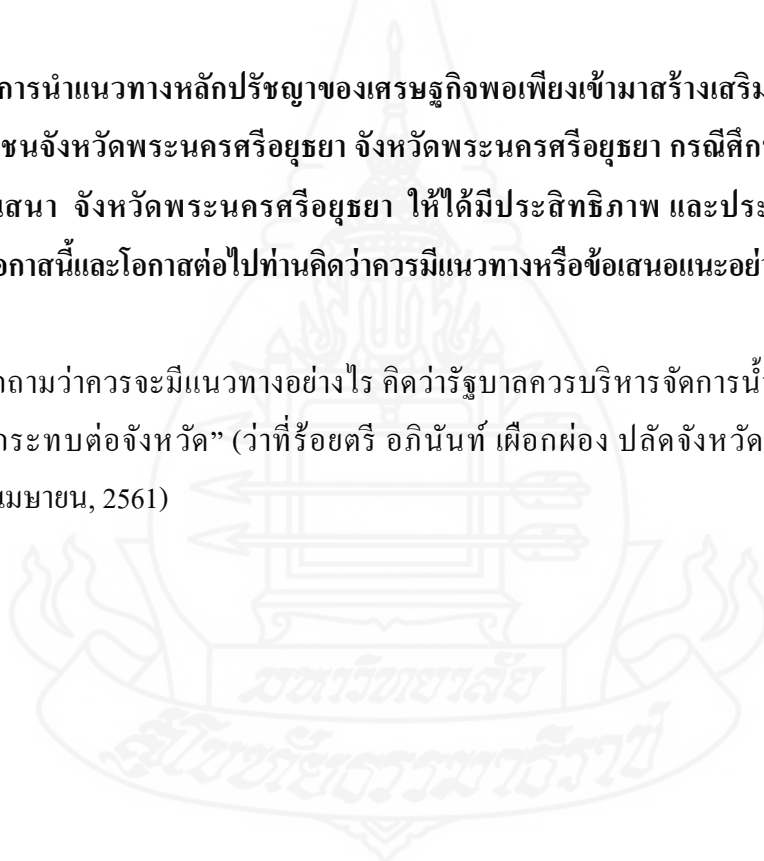
“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดสภาพปัญหาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นชุมชนเมือง ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม ยังไม่สามารถดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ทำให้เกิดความเสียหาย ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน เพื่อทำการเกษตร” (ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“คิดว่าเพราะปัญหาการบริหารจัดการน้ำของพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานระดับ กรม กระทรวง และผู้บริหารจัดการน้ำยังไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้ดี จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในทุกๆ ปี” (ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไปท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรมีแนวทางอย่างไร คิดว่ารัฐบาลควรบริหารจัดการน้ำให้เกิดความสมดุลไม่ส่งผลกระทบต่อจังหวัด” (ว่าที่ร้อยตรี อภินันท์ เผือกผ่อง ปลัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ เมษายน, 2561)

ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่นนายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“ตามความคิดเห็นของเรา คิดว่าควรจะต้องเร่งการส่งเสริมและการพัฒนาชีวิต เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้และ ลดปัญหาการย้ายให้แก่ประชาชนในจังหวัดอย่างยั่งยืน มีการสร้างระบบดูแลสุขภาพ การบริหารจัดการขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย และมลพิษต่างๆ อันเป็นที่สองการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยการพัฒนาถนน สะพาน ระบบจราจร และปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้สวยงามและมีความปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีการจัดการทำประชามติ เพื่อบูรณาการร่วมกัน ทั้งภาคเอกชน และประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” (นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรที่จะสร้างความเป็นธรรม โดยลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับการบริหารงานเกี่ยวกับการเมืองได้ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำประชามติเสนอ โครงการเข้าแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาของจังหวัดได้อย่างตรงจุดและเห็นรูปธรรมและการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่เป็นข้อเท็จจริงและเข้าใจง่าย เป็นประโยชน์ต่อประชาชน” (นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ เพราะประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจ และไม่ให้อภัยให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการร่วมกันลงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ภายในจังหวัด และการเข้าถึงพื้นที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ไม่สามารถรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้ทั้งหมด จึงเหมือนเป็นความเหลื่อมล้ำในการทำงาน ประชาชนคิดว่าส่วนนี้ของตนไม่ใช่พวกเดียวของการเมืองทำให้ไม่สนใจหรือคอยจับผิดการทำงานในพื้นที่” (นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“ตามความคิดเห็นของเรา คิดว่าควรมีทัศนคติหรือความมีอคติของแต่ละบุคคล ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองให้ประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต เนื่องจากจะทำให้ยึดถือแต่ความคิดของตนเองเป็นสำคัญไม่สนใจต่อปัญหาของผู้อื่นที่มีความสำคัญมากกว่าตนเอง เนื่องจากคิดว่าปัญหาของตนเองก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าของผู้อื่น จึงส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองให้กับประชาชนในจังหวัด” (นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“โดยส่วนตัวคิดว่าสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการบริหารงานทางการเมือง เพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางความคิด โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น ในเรื่องการเสนอโครงการเพื่อเข้าบรรจุแผน” (นางสมทรง พันเจริญวรกุล นายก อบจ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่นนายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา**

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจในเรื่อง
อยู่อย่างพอเพียง ให้การสนับสนุน กลุ่มต่างๆ ในการประกอบอาชีพ โดยยึดหลักธรรมในการ
แก้ปัญหา” (นายธนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดสร้างความสามัคคีในชุมชน ประชาชนมีความเข้มแข็ง
ในความคิดของตนเอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประชาชนยึดหลักธรรมในการใช้ชีวิต
อยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียง” (นายธนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

“คิดว่าเพราะประชาชนยังขาดความสามัคคีในชุมชน ประชาชนยังไม่เข้าใจในเรื่องป้องกัน
ตัวเองตัวอย่างเช่น เลี่ยงลูกตามใจลูกในทางที่ผิดๆ มีเพื่อนตามใจเพื่อนในทางที่ผิดๆ ขาดความ
พร้อมในการใช้ชีวิต” (นายธนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“คิดว่าเพราะประชาชนขาดความรักความสามัคคีกัน ในหมู่คณะ” (นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไปท่าน คิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะต้องพัฒนาเยาวชนไปจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำไปใช้ และพัฒนาการในการดำรงชีวิตประจำวัน” (นายชนพัฒน์ เข้มคงเมือง นายก อบต. บ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่นพัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา**

- 1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง**

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการศึกษาแนวทาง/กรอบนโยบายของรัฐอย่างละเอียด พร้อมนำ
และหาวิธีแนวทางมาประยุกต์ใช้กับท้องถิ่น โดยทำเวทีประชาคม กรณีทำแผน เพื่อกำหนดทิศ
ทางการปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ” (นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

- 2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง**

“ตามความคิดเห็นของเรา คิดว่าควรจะน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้
ในชีวิตประจำวันจนเป็นวิถี/สร้างความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากเวทีประชาคมทุกหมู่บ้าน” (นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

- 3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง**

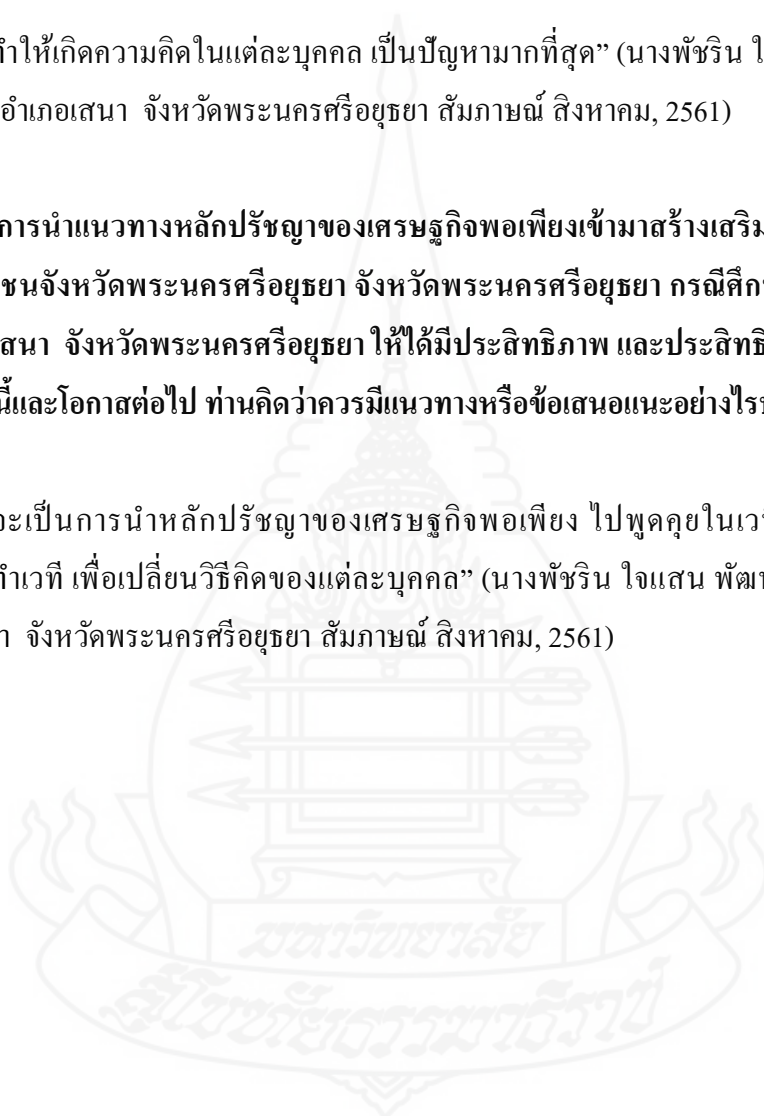
“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นเพราะคนส่วนใหญ่ที่ถอดใจ คิดว่าเป็นไปได้ยากเพราะความคิดคน
ส่วนใหญ่ยังยึดติดกับวัตถุนิยม/สังคมนิยม ไม่ให้ความสำคัญมากเท่าไร” (นางพัชริน ใจแสน
พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“จะทำให้เกิดความคิดในแต่ละบุคคล เป็นปัญหามากที่สุด” (นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“น่าจะเป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปพูดคุยในเวทีประชาคมบ่อยๆ/ ทุกครั้งที่ทำเวที เพื่อเปลี่ยนวิธีคิดของแต่ละบุคคล” (นางพัชริน ใจแสน พัฒนาชุมชนปฏิบัติการอำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ สิงหาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานท้องถิ่นที่กำหนด ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา**

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการที่ท้องถิ่นช่วยให้ความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง และให้การสนับสนุน” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง

“ตามความคิดเห็นของเรา คิดว่าควรจะทำให้ประชาชนรู้จักการประมาณการ ในการใช้
ชีวิตประจำวันรู้จักพอเพียง” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรคในส่วนใดบ้าง

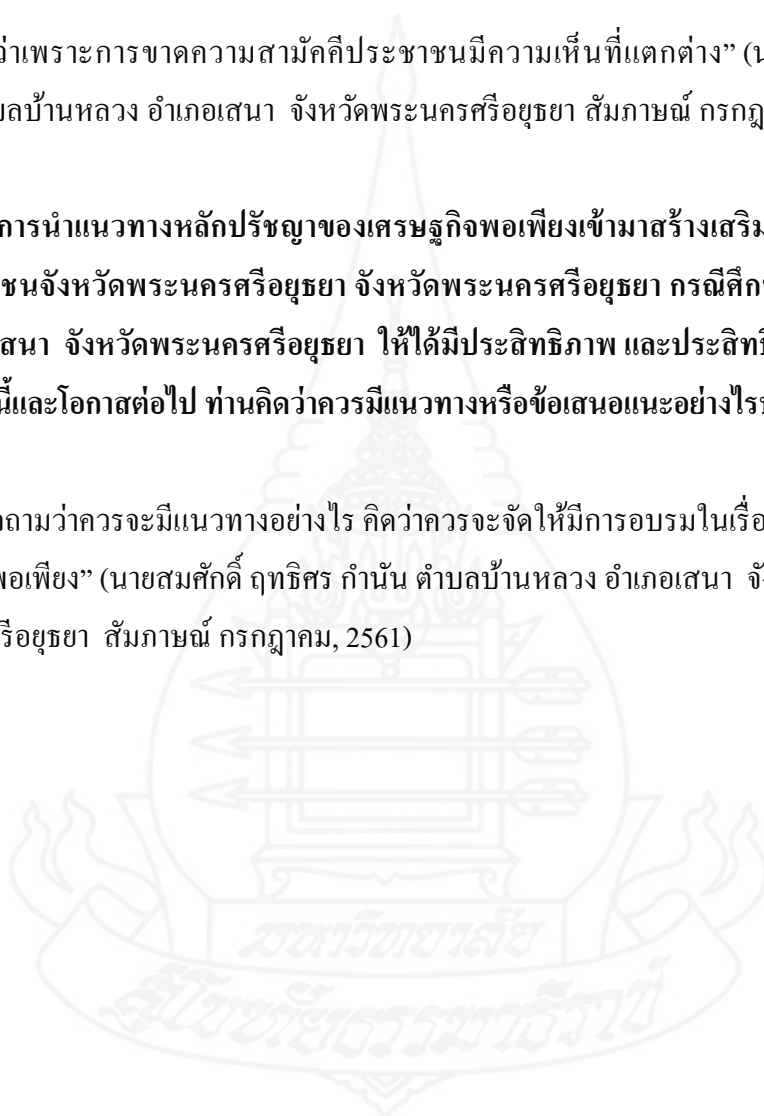
“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการเกิดการเห็นต่างทางการเมือง ทำให้
ประชาชนแตกความสามัคคี” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

“คิดว่าเพราะการขาดความสามัคคีประชาชนมีความเห็นที่แตกต่าง” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะทำให้มีการอบรมในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (นายสมศักดิ์ ฤทธิศร กำนัน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานท้องที่ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา**

- 1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง**

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการแก้ปัญหาความยากจน โดยการสร้างกลุ่มอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

- 2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง**

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะมีหน่วยงานสร้างทีมวิทยากร เข้าถึงท้องถิ่น เพื่อให้ทุกๆชุมชน ดำเนินชีวิตโดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น ส่งเสริมในเรื่องการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยและส่งเสริมให้มีกลุ่มสัมมาชีพชุมชน เพื่อความร่วมมือของชุมชน” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

- 3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรคในส่วนใดบ้าง**

“น่าจะมีการพัฒนา โดยมีอุปสรรคในส่วนของผู้นำท้องถิ่นเอง ไม่ให้การส่งเสริม แก่ชุมชน แสวงหาผลประโยชน์ จนเป็นอุปสรรคให้ชุมชนเกิดความแตกแยกทางการเมือง” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการต้องสร้างผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนได้ นำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเพื่อสร้างความเข้มแข็ง” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“น่าจะเป็นลักษณะของกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพของชุมชนให้พึ่งตนเองได้ ส่งเสริมและให้ความรู้กับเรื่องอำนาจประชาธิปไตยอย่างมีคุณภาพ” (นายสุชิน กิจบำรุง ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ กรกฎาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานเอกชน / รัฐวิสาหกิจประธานหอการค้า
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

**1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง**

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในทิศทางที่ดีขึ้นเจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังสามารถจัดการกับภาวะการณั้ของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ช่วยเหลือตัวเองได้ ในการตัดสินใจในการดำเนินการแก้ไขปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมได้ดี” (นาย เกรียงไกร คำนชัยจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

**2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง**

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความตระหนัก และห่วงใยต่อความเป็นไปของชุมชน อีกทั้งยังมีแกนนำที่หลากหลายและมีศักยภาพในการทำงานสมาชิกในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังจึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีกิจกรรมต่อเนื่อง ทำทันสถานการณ์ตลอดเวลา” (นาย เกรียงไกร คำนชัยจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

**3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง**

“ถ้าหากว่าจะทำ ควรจะทำการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงประชาชนรากหญ้า และขาดการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ต่อเนื่องทั่วถึงทุกภาคส่วน และประชาชนฐานรากทุกระดับ” (นายเกรียงไกร คำนชัยจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามุขมนตรีบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชนยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรทำให้ ประชาชนต้องแสวงหาความต้องการพื้นฐานให้เพียงพอก่อน การพัฒนาชุมชนเองจึงเป็นส่วนด้อยที่ประชาชนจะพิจารณาจึงทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มีอย่างแท้จริง เป็นเพียงการร่วมกันมารับผลประโยชน์ในแต่ละครั้งเท่านั้น เมื่อไม่มีผลประโยชน์ก็จะไม่สามารถร่วมกันได้อย่างจริง ๆ จัง ๆ” (นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษามุขมนตรีบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควร มีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“น่าจะมีการพัฒนา โดยเริ่มต้นที่ประชาชน โดยยืนจุดเดียวกับประชาชน มองโลกมองชีวิต มองปัญหาจากทัศนะของประชาชน เพื่อให้เข้าใจปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เขาถึงชีวิตจิตใจของประชาชน ยึดหลักประชาชนเป็นพระเอก โดยประชาชนจะต้องเป็นผู้กระทำการพัฒนาด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นผู้ถูกกระทำ หรือเป็นฝ่ายรองรับข้างเดียว เพราะผลของการกระทำพัฒนานั้น ตกอยู่ที่ประชาชนโดยตรง และท้องถิ่นโดยตรง” (นายเกรียงไกร ด้านชัยวิจิตร ประธานหอการค้า สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

**ตัวแทนของส่วนงานเอกชน / รัฐวิสาหกิจผู้ช่วยผู้จัดการธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์**

1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดการช่วยการแก้ไขปัญหาต่างๆในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม
ทั้งในด้านเงินทุนและการจัดสรรทรัพยากร” (นายดาวฤกษ์ ปิกรณัมกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์มีนาคม, 2561)

2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยาอย่างไรบ้าง

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในเรื่องของหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ฝังอยู่ในพฤติกรรม
ทุกภาคส่วนถึงประชาชนฐานราก” (นายดาวฤกษ์ ปิกรณัมกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร สาขาพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรค ในส่วนใดบ้าง

“โดยส่วนตัวคิดว่าเงินงบประมาณที่รัฐสนับสนุนให้กับชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการ
พักชำระหนี้เกษตรกร โครงการกองทุนหมู่บ้าน การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ซึ่งโครงการเหล่านี้
หากไม่มีการติดตามและแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิดอาจเกิดปัญหาอย่างร้ายแรงตามมาภายหลัง
เงินเป็นปัจจัยหนึ่งเท่านั้นที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ไม่สามารถ
แก้ปัญหาได้ทุกอย่าง (นายดาวฤกษ์ ปิกรณัมกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร สาขาพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะปัญหาเรื่องการสื่อสารทั้งข้อมูลข่าวสารในเรื่องการศึกษา เศรษฐกิจ การผลิต และความรู้ต่าง ๆ ยังมีการสื่อสารไปสู่ชุมชนน้อยมาก ทำให้การเรียนรู้ของชุมชนยังไปได้ไม่ไกลนักการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มีอย่างแท้จริงเป็นเพียงการร่วมกันมารับผลประโยชน์ในแต่ละครั้งเท่านั้น เมื่อไม่มีผลประโยชน์ก็จะไม่สามารถร่วมกันได้อย่างจริง ๆ จัง ๆ” (นายดาวฤกษ์ ปกิธัมมิก ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนา น่าจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต้องมีการทำงานร่วมกันของ 4 องค์กรหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องที่ หน่วยงานในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น และภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาท โดยวางเป้าหมายในการเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจากการทำงานอย่างเป็นระบบ” (นายดาวฤกษ์ ปกิธัมมิก ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

ตัวแทนของส่วนงานภาคประชาสังคม
รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสวน จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

**1. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของรัฐที่สั่งการลงมาของ
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นอย่างไรบ้าง**

“หากถามว่าควรจะมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะลดปัญหาความยากจนของผู้ด้อยโอกาส เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก และแก้ปัญหาทางด้านการเกษตร โดยการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกษตรกรเกิดรายได้ที่คุ้มค่ากับการลงทุน” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสวน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

**2. แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสวน
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไรบ้าง**

“สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ จะทำให้เกิดก่อให้เกิดกลุ่มการทำเกษตรที่รวมกลุ่ม ร่วมมือกันเป็นเกษตร แปลงใหญ่” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

**3. การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของ
 ประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง
 อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาและอุปสรรคในส่วนใดบ้าง**

“ตามความคิดแล้ว น่าจะเป็นการประชาชนยังยึดติดกับกลุ่มการเมืองเก่าๆ ที่คอยรับผลประโยชน์ ด้วยแนวทางประชานิยม โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมาในวันข้างหน้า” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

4. และท่านคิดว่าปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญประการใดที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งในปัจจุบันและ ในอนาคต

“หากว่าสิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาน่าจะเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงหลักการนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ระดับผู้นำท้องถิ่น ให้เข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติ ให้ชุมชนเกิดความรักสามัคคีอย่างจริง ๆ จัง ๆ” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

5. เพื่อให้การนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษาชุมชนบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ได้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นทั้งในโอกาสนี้และโอกาสต่อไป ท่านคิดว่าควรมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

“หากถามว่าควรมีแนวทางอย่างไร คิดว่าควรจะทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ขณะนี้ ขอให้รัฐบาล กำหนดข้อบังคับให้เรียบร้อยและดีที่สุด ก่อนที่จะให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่ได้คุณภาพของนักการเมืองและป้องกันการเข้ามาแสวงหา อำนาจ และผลประโยชน์ของกลุ่มนักการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นที่จะต้องแก้ปัญหาอย่างมากที่สุด เพราะนักการเมืองท้องถิ่นที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติมากกว่าที่จะเข้ามาพัฒนา” (นางรัชณี จิตมนตรี รองประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลวง อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์ มีนาคม, 2561)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายสุรศักดิ์ สุวรรณอิน
วัน เดือน ปีเกิด	27 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	บริษัท ดีดีเค (ประเทศไทย) จำกัด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่ง	ช่างเทคนิค

